

Primorani bomo odpustiti del našega osebja

Minilo je šest tednov, odkar sem v jubilejni številki Novega glasa zapisal, da naš tednik praznuje 20. obletnico z grenkim priokusom. Proračunske številke tedaj niso bile še tako jasne in neizprosne, kot so danes, a ugotovitev, da bo poslovno leto 2015 izjemno negativno, je bilo že vsem na dlani.

Odbor zadruga je javnost in politiko v lanskem letu - sicer zaman - večkrat opozoril, da brez zunanje pomoči ne bomo zmogli, saj so se nam v letu 2015 zaprla res vsa vrata, tudi tista, ki naj bi lahko kak dodaten prihodek prinesla iz javnih razpisov.

Očitno je imela politika druge prioritete. Dodatni denar, ki naj bi saniral krizno stanje, se je v letu 2015 našlo za kar nekaj drugih ustanov, nas pa so enostavno spregledali in - kar je še najslabše - spregledali so naše konstruktivne predloge, ki so vodili v mehko prestrukturacijo podjetja.

Glede naših potreb smo v najboljših primerih poslušali le solidarnostne izjave in obljube, marsikdaj pa smo bili celo tarča kritik in neposrednih namigov, češ da moramo delovanje racionalizirati tako, da združimo založniške subjekte. Očitno je to edini domet naše politike, ki misli na tak način po novem ključu prerazporediti javna sredstva.

Ker je odbor Zadruga Goriške Mohorjeve že maja 2015 ugotovil finančni primanjkljaj za tekoče leto in sprejel v vednost neprijazno držo politike, je bil prisiljen septembra proglašiti krizno stanje in natančno pregledati notranjo organizacijo dela v podjetju, preveriti delovne procese, poiskati morebitne tržne niše za Zadrugo, v upanju, da bi z lastnimi silami našel alternativno rešitev, ki naj bi podjetju zagotovila delovanje tudi v letu 2016. Politika nas je namreč pustila na cedilu in dovolila, da so se javni prispevki, v primerjavi z letom 2014, znižali za več kot 40.000 evrov, v primerjavi z letom 2013 pa smo zgubili več kot 100.000 evrov, obenem pa smo bili izključeni iz vseh razpisov in tako finančno prišli na stanje kriznega leta 2012, ki je za nas nevzdržno.

Za letošnje leto podjetje žal nima več manevrskih marž. Problem likvidnosti postaja aktualen in že v mesecu marcu bo potreben globok sanacijski poseg, ki bo zahteval radikalno reorganizacijo vseh delovnih procesov, odpuste nekaterih zaposlenih, kar bo v danem trenutku ustvarilo težave, napetosti in nevšečnosti, tudi za bralce. Žal druge poti nimamo in zato vse prosimo že vnaprej za potrpljenje.

Cilj in naloga odbora sta zagotoviti Zadrugi Goriški Mohorjevi in Novemu glasu, tudi v tej izjemno nenaklonjeni fazi, ko politika z zelo vprašljivim in po svoje tudi zahrbtnim ravnanjem želi izsiliti našo ukinitve ali pa združitve, ki nas bo zbrisala z obzorja, pogoje, da lahko še naprej izhajamo kot samostojen medijski subjekt.

Zato v imenu odbora še enkrat glasno izpostavljam, da je naša vloga dragocena za zamejski in slovenski prostor. V zamejstvu predstavljamo jamstvo za medijsko pluralnost, obenem pa ostajamo v naši skupnosti še vedno edini resni kulturni in medijski projekt, ki je racionalizacijo in združitve že izvedel. To mora politika upoštevati, tudi ko pozablja na nas in rešuje druge.

Žal pa, kot se pogosto dogaja v tej državi, so prav pozitivni projekti in pogumne odločitve prvi kaznovani. Namesto da bi jih politika v letih nagradila, je delovala perversno in v trenutku, ko je uvajala svoje linearne reze, je obravnavala na isti način tiste, ki so racionalizacije opravili, in tiste, ki so imeli prej privilegirana izhodišča. O analizi kvalitete opravljenih rezov pa ni bilo nikoli govora.

Peter Černic, predsednik upravnega odbora

Češnjeve sadike za naše otroke

Lep dogodek v organizaciji SPD Mačkolje

Foto IG

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji Niz prireditev za okrepitev zasnove našega športa

Tudi na podlagi lanske odmevne raziskave o odnosu med našim zamejskim športom in šolsko populacijo ter slovenskim jezikom se je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji odločilo za niz prireditev, namen katerih je ojačiti jezikovno zavest naših športnih društev. Pa ne samo. Pot je vse prej kot preprosta, saj je za to potrebna temeljita sistemska prerazporeditev prizadevanj in moči, predvsem pa postopno nastopanje, ki zasleduje poleg že omenjenega cilja tudi tega, da čim bolj okrepi vez med našim šolskim in društvenim okoljem prav z ZSSDI.

To je bila osrednja tema tiskovnega srečanja, ki ga je v petek, 4. marca, sklical predsednik naše športne krovne organizacije Ivan Peterlin. Ob njem sta sedela tudi tajnika Evgen Ban in Igor Tomasetig, ki sta podrobneje predstavila nekatere dogodke. Uvodoma je predsednik ZSSDI predstavil temo konference, ki se je nanašala bolj na vsebinske zasnove našega športa, na tista področja torej, za katera je prav naša krovna športna organizacija poklicana, da tem vidikom namenja veliko pozornost.

/str. 15
IG

Nagrada Nadja Maganja Za pomoč šibkejšim!

Letošnji dobitnici nagrade Nadja Maganja, gospa Anna Rossi Illy in gospa Duja Kaučič Cramer, sta se odločila, da bosta denarni prispevek nagrade darovali skladu, ki podpira načrt t. i. humanitarnih koridorjev: gre za hvalvedredno pobudo, ki sloni na prizadevanju italijanskega notranjega ministrstva, ministrstva za zunanje zadeve, Skupnosti sv. Egidija, Federacije evangeličanskih cerkva v Italiji ter Valdeških in metodističnih cerkva. Načrt je nastal z namenom, da bi preprečili nečloveško ravnanje s priseljenci s strani organiziranega kriminala, tako da se kategorijam šibkejših oseb z vojnih področij (predvsem otrokom, bolnikom, ostarelim, osebam s posebnimi potrebami) jamči zakonit prihod v Italijo in posledično zaprositev azila.

/str. 2
IG

Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

www.parrucchelanza.com

Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

Gorica - Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078

Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

Prejeli smo

Slovenska prosveta se zavzema za Slovence na Videmskem že vrsto let

S 1. strani Za pomoč ...

Tako je v imenu Skupnosti sv. Egidija napovedala Federica Marchi na slavnostnem

Anna Rossi Illy

prizadevanja, ki jih je Nadja Maganja Jevnikar v svojem življenju gojila: to sta skrb za raziskovanje, kulturo, duhovno in versko razsežnost ter vsestranski, tudi ekumenski dialog. Dogodka so se med drugim udeležili svojci Nadje Maganje, tržaški župan Roberto Cosolini, srbsko pravoslavni pop Raško Radović, predsednik Slovenskega pastoralnega središča Klemen Zalar, predstavnik Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Irena Vadjal. Med

občinstvom sta sedela tudi Federico Pacorini, znan tržaški podjetnik, in prof. Roberto Vitale. Pacorini je občinstvu predstavil osebnost in delo v prid širši tržaški skupnosti gospe Anne Rossi Illy, Vitale pa je kot nekdanji študent Duje

Duja Kavčič Cramer

večeru Društva slovenskih izobražencev, ki je bilo v ponedeljek, 7. marca, v Peterlinovi dvorani v Trstu. Prisrčen dogodek, ki sta ga uvedla predsednik DSI Sergij Pahor in predsednica odbora, ki združuje vse akterje Nagrađe Maganja, to so DSI, Skupnost sv. Egidija, SZSO ter Nadjina družina, Maja Lapornik, je bil v prvi vrsti namenjen dobitnicama, imel pa je tudi velik simbolični domet, ki je docela izražal

Nadja Maganja

Kaučič Cramer spregovoril o temperamentu in gledališkem prizadevanju te nagradjenke. Večer, o katerem bomo podrobneje poročali v prihodnji številki Novega glasa, je imel tudi pevski in glasbeni pridih. Dobrodošlico so gostom pripravile članice DVS Bodeča Neža pod vodstvom Mateje Černic, pianist Bruno De Caro pa je izvedel nekaj svojih skladb; v začetku je očaral s Chopinovim Nokturnom.

Foto I.G.

Znanje slovenščine pri razpisih za bolničarje Nesprejemljiv odgovor odbornice Telescope

Problem nespoštovanja znanja slovenščine v razpisih za delovna mesta, na katerega deželni svetnik SSK Igor Gabrovec opozarja že dalj časa, je tokrat priromal v avlo deželnega sveta. Gabrovec je med zadnjim zasedanjem skupščine predložil upravi svetniško vprašanje v zvezi z razpisom za 173 bolničarskih mest. Gabrovec se je v svojem vprašanju navezoval na dejstvo, da omenjeni razpis ni dovolj upošteval znanja slovenščine, kar je privedlo do tega, da selekcija prijaviteljev kandidatov tega sploh ni upoštevala. Na Gabrovčev izvajanje, v katerem je posebej poudaril pomen znanja slovenščine v bolničarski službi, saj je v neposrednem stiku z ljudmi, je odgovarjala odbornica za zdravstvo Maria San-

dra Telesca. V svojem nastopu je najprej navedla splošne kriterije razpisa in pri tem izrecno dodala, da zaščitni zakon 38 iz leta 2001, na katerega se navezuje deželni svetnik SSK, ne narekuje obvez za sestavljanje specifičnih lestvic na podlagi jezika. Po mnenju pristojne odbornice torej omenjeni razpis odgovarja splošnim, višjim načelom enakopravnosti dostopa do delovnih mest in zadošča tudi specifičnosti, ki jo daje prisotnost slovenske manjšine, saj so kandidati imeli možnost prijaviti morebitno znanje štirih tujih jezikov, med katerimi je tudi slovenščina. "Odgovor odbornice Telescope je zame v celoti nezadovoljiv in nesprejemljiv, saj v osnovi zanika potrebno odstopanje in po-

goje za sprejetje slovensko govorečih strokovnjakov, kakršni so npr. poklicni bolničarji. Slovenščina obenem ni le eden evropskih "tujih" jezikov, ampak italijanščini enakopraven jezik, ki je od nekdanj doma na slovenskem naseljenem območju tudi v FJK. O tem se bom neposredno ponovno pogovoril z odbornico že v prihodnjih dneh, saj očitno tematike ne pozna, ne razume ali pa ji funkcionarji napačno svetujejo. Problem je tudi z delovanjem Slovenske sociopsiho-pedagoške službe, ki ji kljub svečanim zagotovilom prav v teh dneh grozi okrnitev dejavnosti zaradi pomanjkanja obljubljenega osebja. Utrditve in širitev SSPPS pa spada v obveze, ki jih je glede zdravstvenih storitev sklenila deželna vlada že ob sprejetju zdravstvene reforme in naknadno potrjena ob sprejetju resolucije, ki sem jo v tem smislu izoblikoval za razpravo ob sprejetju finančnega zakona", je odgovor Telescope komentiral deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

poštovano uredništvo Novega glasa!

Priznati moram, da sem bil kar osupel, ko sem v zadnji številki Novega glasa prebral intervju (?) Julijana Čavdka s Franco Padovan in Giorgiom Banchigem, v katerem se družno lotevata Slovenske prosvete. Preveč prostora bi vam vzel, če bi odgovarjal na celotno vsebino skoraj celostranskega intervjuja, vendar moram kar se da sintetično odgovoriti na sprenevedanja in nakladanja, kakršnih od sorodnih organizacij ne bi pričakoval.

Padovanova in Banchig sta pozabila, da smo še pred novo ureditvijo deželnega financiranja naših zvez skupaj nastopili pri deželnem odborniku Torrentiju in ga prepričali, da so naše zveze tako ukoreninjene na teritoriju, da imajo tako različne načine organiziranosti, da je bolje, da ohranimo samostojnost krovnih, ki imajo svojo tradicijo, ukoreninjenost in bogastvo na teritoriju, kar bi z ukinitvijo ustvarilo veliko težav. Posebno velja to za Slovensko prosveto, ki poleg mreže kulturnih društev ima v centru mesta nepremičnine in pobjude, ki jih ne gre kar tako ukinjati ali prenašati na druge subjekte. Predsednica Franca Padovan pa je celo ob tisti priložnosti izjavila, da se bo ZSKP ukinjala samo "preko njenega trupla". Drugo je vprašanje Benečije in velika skrb, ki se je nenadoma pojavila v določenih krogih za to področje. Slovenska prosveta je to skrb gojila že pred davnim časom in popolnoma nezainteresirano, tudi takrat, ko še niso bili aktivni v Benečiji sedanji akterji, ker so bili premladi ali ker jih doma ni bilo. Naj spomnim samo na obisk beneških čedermacev (Birtiča, Lavrenčiča, Cenciga in Gujona) v našem društvu v zgodnjih 60. letih, prvo nagra-

do Dušana Černetu beneškemu Domu leta 1976, nato še Trinkovemu koledarju leta 1982 in Mariru Qualizza leta 2013, božični koncert ZCPZ v Gorenjem Tarbiju in še in še. Tudi cerkveni pevski zbor v Ukvah se je s statutom organiziral kot društvo Planika pred vsemi drugimi današnjimi društvi po zaslugi našega člana Franca Mljača že pred mnogimi leti. Po zaslugi istega Mljača je bila tudi v občini Naborjet (kamor spadajo Ukve) vložena prvič v zgodovini na občinskih volitvah slovenska lista z domačimi kandidati. Toliko v dokaz, da nam ni bila v Trstu Benečija daleč, kot se očita. Tudi prispevke za pouk slovensčine v Žabnicah je podpisani nosil župniku Mariu Černetu v Žabnice v 70. letih, a tega ni obešal na noben veliki zvon. Na študijskih dnevih Draga so v dolgih petdesetih letih nastopili Izidor Predan (1968), Emil Cencič (1972), Valentin Birtič (1973), Marino Qualizza (1981), Giorgio Banchig (1997).

Tudi danes se za to področje zanimamo in ga podpiramo, kolikor je mogoče. Na vsakoletni knjižni sejmi v Ljubljani, za sodelovanje, na katerem je dala po-

budo Mladika in na katerem smo že več let prisotni z Založništvom tržaškega tiska, smo pritegnili k sodelovanju vsaj na skupno tiskovno konferenco Zadrugo Dom in zadnje čase tudi Goriško Mohorjevo, zaradi večje odmevnosti in prisotnosti. Pobuda je bila lepo sprejeta s strani medijev, saj se tako na enem mestu predstavimo vse založbe iz Italije. Žal, ima Zadruga Dom težave s prisotnostjo na sejmju, čeprav je od organizatorjev in medijev zelo zaželjena in dobrodošla.

Druga pesem je sprememba statuta goriške ZSKP in sprejem dveh beneških društev v to zvezo. Če bi bili protagonisti teh pobud iskreni in če tega ne bi delali na skrivaj, bi lahko izvedeli, da ima Slovenska prosveta deželni statut, odkar obstaja, in bi lahko beneška društva sprejeli med svoje članstvo brez komplikacij. Očitno je za vsemi temi pobudami in nekoliko poznim zanimanjem za Benečijo in Kanalsko dolino vse kaj drugega kot ljubezen do dela v dobrobit vse naše narodne skupnosti.

Lep pozdrav!

Marij Maver

SSO in SKGZ / Srečanje v Nabrežini

Več je razlogov, zaradi katerih so med nami potrebna stalna in sistemska soočanja, debate in skupni sklepi. Predstavljamo srž in bistvo organizirane stvarnosti Slovencev v Italiji. Naše delo predstavlja veliko bogastvo, ki ga vsi cenimo in moramo zanj skrbeti, da se utrjuje in nadgrajuje.

Ob pozitivnih so tudi primeri, ko moramo skupaj razpravljati in doreči. Vloga krovnih organizacij je v tem kontekstu povezovalno pomembna. V tem smislu vas vabiva na prvo srečanje široke koordinacije SSO in SKGZ, ki bo v petek, 11. marca 2016, ob 18. uri v Kulturnem domu Igo Gruđen v Nabrežini (Nabrežina 89).

Predsednike ustanov prosiva, da v primeru zasedenosti pooblastijo predstavnika svoje organizacije.

Računava, da se boste srečanja polnoštevilno udeležili.

Rudi Pavšič, predsednik SKGZ
Walter Bandelj, predsednik SSO

Povejmo na glas

Nevarno telefoniranje med vožnjo

Pravzaprav je neverjetno, kako se pogosto ma izpostavljamo nevarnosti, čeprav dobro vemo, da je tvegano in se nam lahko zgodi nesreča. Vsekakor je to del naše protislovnosti, da pogosto, nič hudega sluteč, počnemo stvari, ki se nam potem obrnejo v slabo. Ena od takšnih stvari je gotovo telefoniranje med vožnjo, ki je upravičeno kaznivo. In zanimivo je, da se med pogovorom bolj bojimo kazni kot pa možne velike prometne nezgode, ki bi bila usodna za nas in tudi za druge. Vsekakor je prekrškov te vrste ogromno, v avtomobilu med vožnjo se takole na daleč pogovarjamo o službenih ali povsem zasebnih zadevah. Hiter ritem življenja nas v to sili in sodobna telefonija omogoča. V smislu večje ozaveščenosti je Javna agencija za varnost prometa izvedla poglobljeno anketo o tem, koliko se vozniki različnih starosti in izobrazbe poslužujejo telefona, kadar sedijo za volanom. Izsledki seveda veljajo za Slovenijo, vendar nemara nismo daleč od resnice, da niso bistveno drugačni od drugih evropskih držav, saj je med njimi vse manj razlik in so si vsak dan bolj podobne. Izsledki so v slabem smislu osupljivi in zares skrb zbujajoči, saj telefon med vožnjo uporabljajo kar 75% Slovencev. Pa ne gre samo za pogovarjanje, 30% jih pregleduje socialna omrežja, 7% si zapisuje beležke in opomnike, in vse to tudi na avtocestah. Pregledovanje omrežja zmanjša pozornost voznika v tolikšni meri, kot bi imel v krvi 0,8 promila alkohola, med pisanjem sms sporočil pa voznik kar štrikrat

manj gleda na cesto kot pri nemoteni vožnji. Zanimivo je, da so bili sami anketiranci mnenja, kako je največja nevarnost na cesti voznik, ki telefonira, na drugem mestu je voznik pod vplivom alkohola in na tretjem voznik, ki je utrujen. Številni anketiranci so se pri odgovorjanju na vprašanja očitno zamislili in potem izjavili, da med vožnjo telefona ne bodo več vzeli v roko. Nemara je k tej odločitvi pripomogel podatek, da telefonski pogovori trajajo v povprečju do pet minut, pisanje ali pregledovanje sporočil do treh minut, medtem pa je odbrzelo mimo na stotine metrov ceste, kjer se vsak trenutek lahko zgodi marsikaj. Če vse skupaj premislimo, ob tem neljubem pojavu neverjetne prometne brezbriznosti ni lahko učinkovito ukrepati. Ni namreč mogoče preprečiti celotnega števila prekrškov in jih primerne kaznovati. Ne preostane torej drugega kot opozarjati na nevarnost tovrstnega tveganja, ki se ga nemara niti ne zavedamo. Opozarjati in obujati v voznikih tisto odgovornost, ki obstaja v dosti premajhni meri. Z uporabo telefona med vožnjo se pač zanesljivo izpostavljamo velikim nevarnostim, kar pa je huje, nevarnostim izpostavljammo druge, ki jih lahko vpletemo v prometno nesrečo. Nam je vseeno, če bi povzročili veliko materialno škodo, resno poškodbo ali celo smrt drugih ljudi? In kako bi potem to uničujoče leglo na nas, ker smo se pogovarjali npr. o tem, katera restavracija se ponaša z najboljšo hrano?

Janez Povše

POGOVOR Ambrož Čopi

“Uspeh merimo najprej sami!”

Letošnji nagrajenec Prešernovega sklada je glasbeni pedagog, skladatelj, zborovodja in odlični organizator glasbenih prireditev Ambrož Čopi, rojen v Bovcu.

Ambrož, iz kakšne družine si zrasedel in od kod je rasla tvoja glasbena popotnica?

Za otroka je pomembno, da mu starši dajo korenine in krala, da lahko poletni. In to sem dobil. Oče je sicer organist v cerkvi, zdaj že več kot petdeset let, a se z glasbo ne ukvarja profesionalno. Je pa stara šola, kar mi je pri vzgoji dalo tisto bistveno – odgovornost, predanost in marljivost, mama pa je tista čustvena inteligenca, ki je znala povezovati družino, v naše življenje vnesti toplino, sočutje do sočloveka, senzibilnost do vsega, kar nas obdaja. Vsekakor je to bila čudovita popotnica za razvoj moje glasbene osebnosti. Ob njuni podpori in spodbudi, predvsem pa ob njuni veri v moje sposobnosti in talent sta mi dala vse, kar sem potreboval za nadgradnjo samega sebe. Verjamem, da jima ni bilo lahko, saj se je zaradi moje hiperaktivnosti vedno veliko dogajalo. Hvaležen sem tudi glasbenim pedagogom, kot sta bila Pavle Kalan in Tatjana Cimprič, ki jima je uspelo na pravi način voditi, motivirati in navdihniti željo, da je glasba moje poslanstvo in hkrati nuja.

Kako bi ocenil svoje izobraževanje na glasbenem področju?

Mogoče ravno zato, ker v Bovcu po prvem razredu glasbene šole ni bilo mogoče več obiskovati pouka glasbe, je bila moja želja vedno na preizkušnji – koliko si to želim. Obisk pouka v Tolmini in kasneje v Kobaridu je zahteval odrekanja in čas. Zato sem do glasbe gojil vedno spoštljiv odnos. Ni bilo nekaj samoumevnega, pa tudi nihče me ni silil, da to počnem. Na srednji stopnji sem pridobil potrebna glasbena znanja za udejanjanje želje, da bi postal skladatelj. Posebej dragoceno je bilo sodelovanje že v tistem času z mojim bodočim profesorjem kompozici-

cije na Akademiji za glasbo v Ljubljani, Danetom Škerlom. Do njega sem vedno čutil strahospoštovanje, saj sem ga ravno zaradi njegove človečnosti zelo cenil. Odpiral mi je obzore, ne samo v glasbi, temveč vodil pogovore o likovni, dramski umetnosti. Verjel je vame in me spodbujal, ko so prihajala obdobja kriz in samoizpraševanj. Vedno

je znal s humorjem in navdihom vplivati name. Bil je tudi dirigent; čeravno ni pisal vokalne glasbe, mi je dal vsa znanja, kako pisati za zbor, ki sem jih potem skozi prakso nadgrajeval. V bistvu me je v vokalno glasbo skoraj prisilil, rekoč, da moram tudi za vokal pisati, saj bom le tako nekoč lahko ta znanja predajal naprej. In to se je kmalu pokazalo za resnico in dejstvo. Vokal me je pravzaprav nato povsem očaral in prevzel vso mojo pozornost in željo delovanja.

Zelo kmalu si se začel tudi sam angažirati, predvsem kot zborovodja. Že v času študija si ustanovil Komorni zbor Iskra Bovec in ga vodil kar deset let. Bil si zborovodja Komornega zbora Nova Gorica, nato skoraj deset let mladinskega pevskega zbora Gimnazije Koper, vmes dve leti orkestra Vladimira Lovca, in nato si bil dobro desetletje dirigent Akademskega pevskega zbora

Univerze na Primorskem. Pod tvojim vodstvom so zbori dosegali odlične uspehe in prestižne nagrade, štirinajst zlatih plaket na državnih tekmovanjih in enainvajset prvih mest na tekmovanjih v tujini. Kaj te v zborovskem petju posebej fascinira?

Pravzaprav se je vse začelo s prvo izvedbo moje skladbe Ne najdem domov na tekste Franceta Balantiča. Eden naših najboljših dirigentov Stojan Kuret, ki je takrat ravno prevzel Akademski pevski zbor Toneta Tomšiča, se je navdušil nad mojo glasbo in me spodbujal pri nadaljnjem ustvarjanju. Ravno znanja, ki sem jih pridobil, ko sem prisostvoval na vajah zbora, so v meni oblikovala estetske norme in mi odprla obzorje tako na skladateljskem kot zborovodskem področju. Vedno je v meni bila nuja po predajanju znanj in navdušenja na druge, zato sem, kmalu potem ko sem v Bovcu ponovno

obudil oddelek glasbene šole (s šestnajstim leti), kjer sem honorarno poučeval, ob vstopu na akademijo ustanovil ženski komorni zbor Iskra v Bovcu. Tu sem praktično nadgrajeval svoje znanje in rasel skupaj z zborom. Kasneje se je pot nadaljevala pri mešanih zboreh. Nič ni lepšega kot navdušenje in predanost pevcev, ki sledijo tvoji viziji in skupaj s teboj soustvarjajo glasbene pripovedi na koncertnih odrih. Delo sicer zahteva veliko angažiranost, načrtovanje in prilaganja. Mnogokrat si tudi na robu obupa. A vse je del poti, ki si jo zastaviš. Na njej je vsega po malem, a če ji slediš in verjameš, tudi uspeš.

Vzpredno si tudi glasbeni pedagog. Poučeval si v glasbenih šolah v Bovcu in Novi Gorici, na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani, zdaj pa poučuješ na koprski umetniški gimnaziji. Kako vidiš mlade in kaj se ti zdi pri poučevanju najpomem-

bnejše?

Predvsem se je treba zavedati, da pri predajanju znanja ni znanje najpomembnejše, temveč navdušenje in želja, da mladi sledijo svojemu cilju in se zaradi sebe nadgrajujejo. Pedagog mora s svojim zgledom vplivati na mlade. Če opravlja svoje delo predano, odgovorno in z navdušenjem, mu bodo mladi sledili. Informacije, ki jih pridobijo, se bodo vtkale v njihovo zavest postopoma, hkrati pa jih bo sam način motiviral za nadgradnjo v prihodnosti. Seveda bi mladi najraje po najhitrejši poti pridobili potrebno znanje, še najraje preko USB kabla, če se da. A vendar je potrebno najprej, da se zavedajo, da je znanje naložba v njih same in da začnejo na mentorja gledati kot na nekoga, ki jim pomaga graditi njihovo vedenje in ni nekdo, zaradi katerega se morajo učiti, ali pa to počnejo zaradi ocen. Ko prideš do te stopnje in sta želja ter motivacija z njihove strani, so poti odprte.

Tvoja ustvarjalna zakladnica na področju skladanja je bogata in raznolika. S Komornim zborom Ave si posnel zgoščenko Praeparate corda vestra s sakralno glasbo, ki jo glasbeniki uvrščajo med najpomembnejše izdelke na tem področju v zadnjih desetletjih. Tvoja glasba se pojavlja tako na domačih kot tujih odrih evropskih narodov pa tudi na drugih celinah. Veliko ustvarjaš na latinska besedila, po drugi strani pa v tvoj ustvarjalni opus pronicata tudi slovenska ljudska glasba od rezijske do istrske. Ne nazadnje najdeš navdih tudi v poeziji Srečka Kosovela, Franceta Balantiča, Edvarda Kocbeka, Toneta Pavčka ... Kaj je tisto presežno, kar te najbolj nagovarja?

Če ne bi bila moja vokalna glasba stilno tako raznolika, bi najbrž iskal pot tudi v instrumentalni glasbi. A ravno vsebine, ki so duhovne ali posvetne, ter naša zapuščina in tradicija, ki se zrcali skozi ljudsko pesem, mi dajejo raznolikost, ki jo potrebujem za svoje ustvarjanje. Vsebinsko je prva, ki umetnika navdahne, drugo je povezava z besedo.

/str. 8
Ines Cergol

Naši domovi, bogastvo ali breme? (13) Za konec še razmišljanje

Obnavna domov, v katerih Slovenci v Furlaniji Juljski krajini razvijamo bogato in vsestransko dejavnost, se s tem dopisom končuje. V dvanajstih zapisih pa nikakor ni bila podana celotna stvarnost tega področja. Na samem začetku pisanja to tudi ni bil glavni cilj zamisliti, ki je nastala pri Svetu slovenskih organizacij na podlagi obravnave vprašanja slovenske zamejske imovine. Področje je namreč veliko širše od tistega, kar morda na prvi pogled izgleda. Nepremičnin, s katerimi tako ali drugače razpolagamo Slovenci na Goriškem, Tržaškem in Videmskem, je veliko. Žal, se večkrat dogaja, da je ta razsežnost zamejske medijske pozornosti le nekatere strukture.

Te imajo prav gotovo svoj pomen, tega nikakor ni mogoče zanikati. Nekoliko krivično pa je, ko se na račun “prvih” izgubi pozornost do krajevne realnosti in specifike. Gre za bolj ali manj znane domove, iz katerih pa prav tako izžarevata naša zgodovina in dediščina. O njih pa bi bilo koristno, da bi imeli neko evidenco, ki bi tako pričala o slovenski prisotnosti. Predvsem pa je treba upoštevati, da sta v njihove zidove vraščen ves trud in dobro srčnost naših ljudi, ki so darovali svoj denar, delo in še marsikaj drugega, da bi v domačem kraju imeli konkreten prostor za ustvarjanje v slovenskem jeziku in za krepitev slovenske zavesti. Javnih prispevkov je bilo namreč v tistih časih bistveno manj.

Posebno poglavje bi bilo potrebno nameniti župnijskim domovom, redovniškimi hišam in tistim objektom, ki so v lasti škofij, a so dani v oskrbo in uporabo slovenskim vernikom. Mogoče bo to izziv, s katerim se bomo soočili v prihodnjih mesecih. Tudi te hiše namreč predstavljajo dokaz o živi prisotnosti naše narodne skupnosti, ki je s svojo specifikom temeljni del deželne družbene stvarnosti, civilne in cerkvene. Tako kot ostali domovi so tudi župnišča bila izrednega pomena, in to še posebno v času fašizma, ko se je lahko slovenska beseda ohranjala le v njih. Prava škoda je, da se nekoliko pozablja na to in na taka ter drugačna prizadevanja za obrambo naroda pred tremi totalitarnimi prejšnjega stoletja, ko obravnavamo našo polpreteklo zgodovino. Pravega odgovora na vprašanje, ali so ti domovi za nas bogastvo ali breme, zelo verjetno tudi se-

daj nimamo. V teh časih so verjetno domovi eno in drugo. Bogastvo so, ker brez njih si ne bi mogli predstavljati našega razvejenega verskega, kulturnega, vzgojnega, prosvetnega in športnega delovanja. So pa tudi breme, ker si ne moremo zatiskati oči, da potrebujejo vsaka stavba, dom ali stanovanje redno vzdrževanje in z uporabo nastajajo stroški, ki jih mora nekdo plačati. Zaradi tega bi bilo primerno, da bi imela v prihodnje slovenska narodna skupnost v FJK širši in celostni pogled na vprašanje imovine in da bi ga poznali tudi uradni sogovorniki naše skupnosti v Italiji in Sloveniji. V naši sredini pa bi bilo koristno razmisliti o novih načinih upravljanja imovine. Časi, ko so za to poskrbela javna sredstva dežele, pokrajine ali občine, so mimo. Gospodarska kriza, skozi katero se še vedno prebijamo, je to dejstvo še toliko bolj potrdila.

Julijan Čavdek

Naši študentje v Ljubljani / Neža Kravos

Iskanje lepega in uporabnega

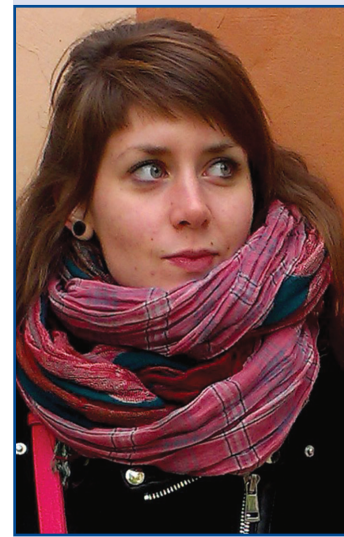
Ime: Neža Kravos

Doma si iz: Ricmanj

Študiš: Arhitekturo na Univerzi v Ljubljani

Najraje: Delam vsak dan nekaj drugega!

Je po tvojem mnenju poklic arhitekta bolj ustvarjalnega ali bolj pragmatičnega značaja?

Mislil, da je prav v tem čar tega poklica. V bistvu ni ne eno ne drugo oziroma mora biti tudi oboje. Ko sem se odločala za študij, sem najprej bolj ciljajala na nekaj umetnostnega, a potem se mi je zdelo, da je boljše, da ostanem na realnih tleh in da se odločim za nekaj, kar je lahko tudi uporabno. In to je po mojem tudi bistvo arhitekture, iskanje tega lepega in uporabnega v neki stvari.

Kje najdeš navdih?

Po navadi pride, ko ga najmanj pričakuješ. To se pravi, da ga moraš zaznati, ko je prisoten, in se takoj lotiti dela. Včasih si prisiljen takoj delati in včasih, s tem da se nečesa lotiš, že prihajajo na dan ideje, če samo tam sediš in buljiš v zrak, se ne rodi nič.

Arhitekti načrtujete hiše, zgradbe, a tudi notranjo opremo in drugo. Kaj načrtuješ najraje?

V tem je tudi razlika med fakulteto v Ljubljani in tisto v Trstu. V Trstu se usmeriš že bolj na začetku, medtem ko je naša fakulteta bolj splošna. Poudarek je seveda na načrtovanju in projektiranju hiš, a imamo tudi predmete, namenjene drugim strokam, recimo urbanizmu. Vsaka stvar je lahko zelo zanimiva. V zadnjem času sem delala scenografijo za gledališko predstavo in moram reči, da je bilo zelo zanimivo delo, ker je bilo zelo koristno in realno. Se pravi, zamislila sem si, kako bo izgledala zadeva, in sem potem morala žagati in brusiti sama. Imaš kontakt z materialom, kar je popolnoma drugačno delo kot sedeti za računalnikom in projektirati hišo, ki je za zdaj še nisem imela možnosti zgraditi. (smeh). Čeprav je tudi res, da večjo stvar projektiraš, večji je izziv, tudi to ima čar, a na drugačen način.

Kaj ti je pri študiju/poklicu najmanj všeč?

Ko odkriješ na koncu, da se v bistvu tričetr časa ukvarjaš z zakoni.

Neža, zdaj si absolventka. Že veš, kam te bo peljala pot?

Se bom pustila presenetiti. (smeh) Nekaj malega že delam tu in tam. Delala sem, recimo, pred Božičem v neki cvetličarni, kar ni striktno v zvezi z arhitekturo, ampak vseeno nekaj ustvarjaš. Arhitektura je dejansko tako široka, da če jo znaš pravilno aplicirati in izkoristiti vse,

kar si se naučil, se da to prenesti na mnogo drugih področij. Tisti, ki se vpišejo na arhitekturo z idejo, da hočejo biti arhitekti, so večkrat razočarani. Gradbeni sektor trenutno ne nudi veliko možnosti.

Če bi lahko izbirala, v katerem sektorju bi se zaposlila izmed tistih, ki ti jih ponuja izobrazba?

Če bi lahko izbrala, bi bila zdaj to scenografija ali kaj v zvezi z gledališčem, na umetniškem področju, brez prevelikih odgovornosti. (smeh) Trenutno. Čeprav mi je izziv, da se lahko vsakič preizkusim v nečem novem!

Kateri je po tvojem tisti element, ki bi moral biti odločilen, ko se kdo odloča za študij?

Standardni odgovor je, da se lotiš nečesa, kar te veseli. Potem je vprašanje, kaj te veseli in kaj ne. Zase vem, da sem imela vsaj na začetku veliko težav preživeti veliko število ur pri knjigah. Arhitektura je bil tak študij, kjer je zelo veliko praktičnega dela in manj teorije. Če bi šla na tak “faks”, na katerem bi morala presediti veliko število ur pred knjigami, je vprašanje, če bi mi ga uspelo končati s tako lahkoto. Obratno, lahko komu bolj “leži” učenje.

Si predsednica MOSP-a. Brala sem tvoj vodnik in Rasti tega meseca, v katerem pišeš, da doživlja večina zamejcev, ki gre študirat v Ljubljano, kulturni šok. Zakaj po tvojem mnenju pride do tega šoka?

Sama tega problema nisem doživljala v prvi osebi, bolj tako, v tretji, ker imam mamo iz Ljubljane in mi je bilo torej vse bolj domače. Včasih poslušas vrstnike in slišiš, kako komentirajo, recimo: “Ne rečejo telovadni šolni, ma rečejo najkice!”. “Kako kuhajo pašto!”. “Kako se oblačijo moški!”. Ja, to ni velik kulturni šok, ampak je. Dostokrat sem videla, da nekateri niso zadovoljni s svojo selitvijo v Ljubljano, ker se ne počutijo doma. Zdi se mi, da se včasih med Slovenci nekoliko težje integrirajo oziroma se z njimi ne vključijo v družbo. Slovenci so dosti bolj mentalno odprti od Italijanov, emotivno pa so dosti bolj zadržani. Potem je tudi malce faktor jezika, pri nekaterih bolj, pri drugih manj. Niso vsi študentje, ki prihajajo iz Trsta, na isti ravni, na istem nivoju slovenščine. To je nekaj, kar ne ustvarja tako velikih preglavic, da se tega ne bi dalo nadoknaditi v zelo kratkem času, ampak prvi trenutek je šok.

Mislil, da bi lahko tudi šola naredila več, da bi bil šok manjši?

Šoli bi po moje uspelo narediti več. Nočem posploševati, ampak že nekatere profesorice niso dovolj podkovane. Mogoče že s tem, da bi okrepli kakšne izmenjave s slovenskimi šolami, bi lahko dosegli dobre rezultate. Jaz sem to imela, ampak tega je zelo malo... So, recimo, izlet v Ljubljano, a ne prav izmenjave; te potekajo bolj s tujimi državami.

Kako bi primerjala Ljubljano s Trstom?

Je težko. Ker se mi zdi, da moja primerjava ne bi bila enakovredna. V Ljubljani sem preživela samo neko obdobje, ki je bilo zame sicer zelo pomembno, a, ko se je ta čas iztekel, sem se Ljubljanec enostavno malo naveščala, ker je nimam v svojo. Medtem ko v Trstu imam prijatelje, se počutim doma, zato moja ocena ne bi bila objektivna.

Lucija Tavčar

Mestna knjižnica Izola

Predstavitev društva Hospic

Sredi februarja je Mestna knjižnica Izola v sodelovanju z društvom Hospic organizirala predavanje z naslovom **Živeti do konca**. Predstavniki društva Hospic za Slovensko Istro, univ. dipl. psiholog **Matej Torkar**, in prostovoljec v društvu, gospod **Matevž Pavčnik**, sta obiskovalcem predstavila delovanje in pomen društva ter osebne izkušnje ob spremljanju umirajočih in njihovih družinskih članov. S seboj pa sta pripeljala tudi izšolano terapevtsko psičko, zlato prinašalko.

Naši predniki so rojstvo in smrt jemali kot del življenja narave in človeka. V moderni dobi, kot kaže, ni več tako. Otroci se rojevajo v porodnišnicah, umiranje se je iz kroga družine umaknilo v bolnišnice ali domove za ostarele. **Metka Klevišar**, dr. medicinske in onkologinje, je ob spremljanju umirajočih bolnikov spoznala, da se sodobni ljudje smrti bojimo in misel nanjo izrivamo. "Če bi sprejeli dejstvo, da bomo nekoč umrli, bi bilo naše življenje bolj kakovostno", je menila, "in naš omejeni zemeljski čas bi

hoteli napolniti s smislom, opustili bi vse, kar ni vredno". Spoznala je, da umiranje ni samo fizični proces, ampak je tudi čas rasti in osebne preobrazbe. Umirajoči človek doživlja močna in protislovna čustva - upanje, voljo do življenja, obup, jezo, žalost in strah. V teh zadnjih trenutkih išče tudi odgovor na vprašanje o smislu svojega življenja. Če ga ne odkrije, to v njem povzroči veliko duševno, duhovno in bivanjsko bolečino. Bolečine mu povzročajo tudi neurejeni odnosi z bližnjimi in nerešeni konflikti. Takrat ob sebi potrebuje človeka, ki zna preprosto biti poleg in poslušati. Potrebuje pogovor, razumevanje, sočutje, varnost, sprejetost in ljubezen. Obogatena s temi spoznanji je **junija leta 1995** skupaj s somišljeniki ustanovila **društvo Hospic**. *Hospice* - hiše, prenočišča, zatočišča so že v zgodnjem srednjem veku ustanavljali samostani in v njih sprejemali romarje in reveže. V Evropi je bil prvi so-

dobni hospic za paliativno (blazilno) oskrbo umirajočih ustanovljen v Londonu leta 1967, kasneje se je ta oblika razvila tudi v drugih državah sveta.

Slovensko društvo Hospic je samostojna in majhna nevladna organizacija, ki se odziva hitro in fleksibilno. Prizadeva si zagotoviti kar najvišjo kvaliteto življenja umirajočim in njihovim družinam. Moto društva je: **dodajati življenje dnevom** in ne dneve življenju. Kot alternativo podal-

ševanju življenja z aktivno medicinsko pomočjo Hospic bolnikom, njihovim svojcem in tudi medicinskemu osebju nudi pogovore o tem, kaj je ob koncu življenja najpomembnejše. "Bolniki so naveščeni medicinskih posegov, ki zanje velikokrat pomenijo bolj obremenitev kot rešitev. Želijo si mir, čas zase, čas za najbližje. Želijo si biti sprejeti, ljubljani in razumljeni.

Tudi tisti, ki so radi sami, potrebujejo družbo bližnjih, čeprav le za nekaj trenutkov, da se ne čutijo osamljene. V zadnjem obdobju se srečujejo tudi z bivanjskimi, duhovnimi vprašanji: kdo sem, kaj sem prinesel na ta svet, kaj sem dal svetu, katere sledove sem pustil na tem svetu, kako me je svet zaznamoval, kaj je bilo moje poslanstvo, moje bistvo. Osnova delovanja Hospica je skrb za to, da bolnik in družina nista sama. Medsebojna povezanost vpliva na čustveno in fizično počutje. Dokazano je, da občutek social-

ne povezanosti in bližine dobro vpliva tudi na bolnikovo fizično počutje. Pogovor z bolniki o tem, kaj jih čaka, kaj jih skrbi, kaj si želijo, nanje deluje sproščujoče. Ta sprostitelj deluje na njihovo boljše počutje, kar že samo po sebi podaljša njihovo življenje. Taki pogovori in spremljanje bolnika pomagajo tudi svojcem v kasnejšem obdobju žalovanja, saj jih obvarujejo občutka, da so za bolnega družinskega člana naredili pre malo. Spremlja jih zavest, da so si vzeli čas za pogovor, za medsebojni odnos, da so prisluhili njegovim zadnjim željam in se od njega dostojno poslovili. Sočutni in pristni odnosi pomagajo umirajočim, predvsem pa tistim, ki ostajajo", je povedal Matej Torkar.

V Hospicu se zavzemajo, da bi bolniki s terminalno boleznijo **živeli polno vsak trenutek življenja, ki jim je še ostal**. So zagovorniki bolnikov, spoštujejo njihovo dostojanstvo, pravico do polnega in kvalitetnega življenja do konca. Prizadevajo si vedno in povesdo upoštevati njegove želje in potrebe. Bolnikom omogočajo, da lahko do smrti samostojno odločajo o sebi. "Spremljevalec mora slediti bolnikovem željam - nekateri so na primer radi vedno lepo urejeni, počesani, lepo oblečeni in podobno. Pomembno je telesno ugodje bol-

nika, zato mu na vse načine lajšamo bolečine. Skrbimo, da udobno leži, da so oskrbovane morebitne preležanine ipd. S pogovori ali tako, da bolniku glasno beremo, mu pomagamo pri ohranjanju bistrosti uma, če je še zmogel fizične aktivnosti, pa mu omogočimo tudi to. Podobne čustvene, socialne in duhovne potrebe imajo tudi svojci umirajočih. Hospic si prizadeva te njihove potrebe prepoznati, jih uskladiti, nagovoriti in jim dati prostor, kjer se lahko varno izražijo, se odprejo drug drugemu, vzpostavijo stik in si (morda prvič) povedo stvari, ki so zanje pomembne", pravi Matej Torkar. **Pot iz žalovanja vodi samo skozi žalost**, menijo v Hospicu, zato žalujočim v odprtih in vodenih skupinah nudijo varen prostor, kjer se lahko soočijo z izgubo, o njej spregovorijo in slednjic spoznajo tudi, da so lahko žalost, bolečina, trpljenje, obup tudi priložnost za novo rast in zdravljenje preteklih ran. Žalujočim nudijo individualno svetovanje, osebne in telefonske pogovore, srečanja v podpornih skupinah in klubskih srečanja, predavanja, delavnice, seminarje in tematska srečanja. Prizadevajo si, da **otroci in mladostniki** ne postanejo t. i. **pozabljeni žalovalci**.

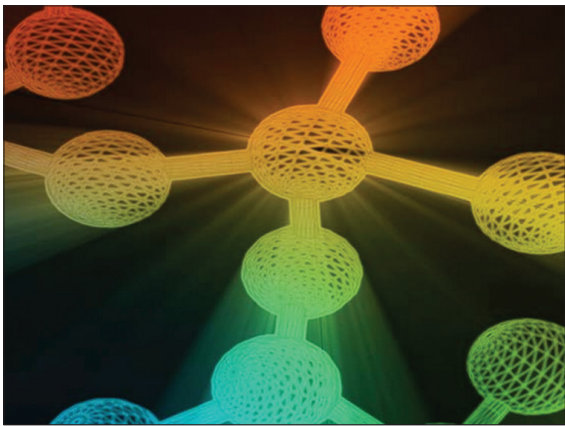
/ str. 16
Špela Pahor

Cerkveni in družbeni antislovar (17)

P kot PLASTIKA

Sociolog Gianfranco Morra zelo zanimivo postavlja vzporednico med kovinskimi dobami in sodobnostjo:

"Zgodovina človeka se sklada z zgodovino kovin". Mircea Eliade pa je pokazal tudi sakralno razsežnost kovin in tehnik obdelovanja le-teh. V antičnih civilizacijah so s kovinami označevali dobe sveta. Indijci so določili štiri yuga, obdobja - zlato, srebrno, bronasto in železno. Tudi Sveto pismo navaja, recimo pri preroku Danijelu, ki razlaga sanje kralja Nebukadnezarja, štiri takšna obdobja. Imamo čisto obdobje zlata, potem obdobje srebra, ko že pride do določene omakeževanosti kulture, potem pride še slabše obdobje bronca, potem pa je popolni odpad, razpad in sprevrženost, ki ga predstavlja obdobje železa. Železo hitro priključuje v naše misli nasilje in vojno, rožljanje z orožjem. Tako nekako prehaja ta svet in v 20. stoletju je spet bilo železno obdobje, šele pred razmeroma kratkim časom pa so pravzaprav našli še premnoge druge kovine, ki jih najdemo med kemijskimi elementi, tako da nekje do 19. stoletja najdemo tistih sedmero kovinskih elementov, ki se, od najcenejšega kositra pa do najdragocenejšega zlata, skladajo tudi s sedmerimi poznanimi planeti. Potem pridejo kobalt, platina in nikel kot nove kovine, ki kažejo hkrati tudi na meščansko družbo, ki se je uveljavila in prinesla udobnejše bivanje. Industrijska revolucija se razkazuje tudi v kovinah, ne le v mogočih konstrukcijah. 20. stoletje se seveda še vedno razkazuje s trdnostjo kovin, vendar pa nastopi po 2. svetovni vojni, zlasti pa v 60. letih, neka nova doba. Na vrsto namreč pride plastika

Gre za čiste "znanstvenike" ali, kot se še raje imenujejo, "strokovnjake", ki so iznašli tisoče in tisoče kombinacij, kako narediti drugače tiste reči, ki so bile prej kovinske. Plastika zagotovo ni kovina, temveč je polistiren, polivinil, polietilen... Je torej "poli", torej mnogo, kar pomeni, da je vse in hkrati nič. Ne gre ne za idejo ne za substanco, temveč za začetni kaos, brezoblično pasto, iz katere se da narediti kakršnokoli obliko. Gre za pomanjkanje oblike, ki pa lahko prevzame katerokoli obliko - lahko je krožnik, kozarec, krtača, škatla, postelja, čevlji, avtomobilski del ali celo del človeškega telesa. Bog kot stvarnik ni več potreben, ker se proizvajalec, v končni fazi človek sam, počuti kot demiurg, stvarnik. Tega novega stvarnika ne pogojuje kakovost izdelave več kot toliko, niti raznolikost ne, ko je nekoč bilo treba nekatere reči napraviti iz kovine, druge pa recimo iz lesa. Ni potrebna nobena

umetnost ali umetnost, saj plastika oboje izključuje, zato ni več ne prave umetnosti ne obrti. Obliki ji narekujejo znanstvene raziskave, zlasti pa trg. V sebi nima torej ne oblike niti mehke kositra ali trdote železa. Nima osebnosti, temveč se popolnoma prelija. Njen smisel je uporabnost, zato je tudi začasna. Vendar pa v veliki meri ni biorazgradljiva, zato se bodo tudi čez nekaj tisoč let našle njene sledi na svetu, da bodo raziskovali še eno človeško dobo - dobo plastike. Plastika namreč ni le iznajdena snov-nesnov, temveč natančno označuje tudi vrednote našega časa, kjer ne sme biti jasnih meja in oblik, temveč stalna sprememba, ki nima neke vrednosti zato, ker bi prinašala nekaj novega, temveč je spreminjanje vredno samo po sebi, ker je postajanje, izpraznjenost bistva in biti. Naš čas je čas destrukture, če ne celo destrukcije, in ne more priznavati trajnih vrednosti, temveč le stalno prehajanje, neki večni "trans". Plastični človek nima več bistvenih gotovosti, ki bi ga vodile naprej, ko se znajde v dvomih. V njem prevladuje "šibka misel", ki bi ji lahko rekli tudi "plastična misel". Znanost sama ni več potrebna zato, kot je mislil Aristotel, da bi nekaj dokazala kot resnično, temveč samo, da je vse, kot uči Popper, prej ali slej priznava kot lažno, torej nič več uporabno, prav kakor je sama plastika, ki jo uporabimo in zavržemo brez nobene težave. Naša doba je tako videla konec vsake diskriminacije, pa naj je šlo za ideološko, moralno ali družbeno. Pa tudi - nekoč so bili določeni materiali dosegljivi le redkim, plastika pa je univerzalna in ekumenska, zagotavlja enake možnosti in torej zagotavlja demokracijo v masovni družbi. Konec koncev gre za plastično maso, ki spominja na latinsko besedo "Massa" in grško "maza", ki je pomenila brezoblično maso testa za kruh, brezoblično, kot je plastika. Masa in plastika sta eno in isto.

Andrej Vončina

Nemci sredi begunske krize z rekordnimi donacijami

Nemci so lani v dobrodelne namene prispevali okoli 5,5 milijarde evrov. Gre za najvišjo vrednost tovrstnih donacij v zgodovini države, glavni razlog za to pa so begunska kriza in potresa v Nepalju.

Raziskava, ki jo je na 10.000 ljudeh opravila skupina za tržne raziskave GfK, je pokazala, da je bilo donacij dobrodelnim in cerkvenim organizacijam v letu 2015 za 12 odstotkov več kot leto poprej.

Glavna razloga za 500 milijonov evrov donacij več v primerjavi z letom 2014 so bila begunska kriza v Nemčiji ter potresa v Nepalju, v katerih je aprila in maja lani umrlo okoli 9000 ljudi. Nemčija je lani sprejela več kot milijon prisilcev za azil. Javno mnenje je bilo beguncem sprva v veliki meri naklonjeno, a ob množičnem navalu in po silvestrskih napadih na ženske v Kölnu in drugod se je začelo vedno bolj obračati proti njim.

USMILJENJE JE OBRAZ Cerkve (4)

Primož Krečič

USMILJENJE JE POVEZANO Z UPANJEM

Pomembno je, da tudi ko pademo v greh in nimamo čistega dostopa do Boga, čutimo, kako nas ima rad in ne izgubi upanja nad nami. Ko sprejemamo usmiljenje, je to pot k upanju, Bog še ni obupal nad nami, nas sprejema, nam zaupa. Nekateri se sprašujejo, ali smejo upati v to, da bodo zveličani? Pri tem je nesporna trditve, da Bog želi rešiti vse ljudi. (1Tim 2,3) Prav tako pa je razodeto dejstvo vesoljna sodba, po kateri bodo nekateri šli v pogubljenje, drugi pa v zveličanje. (Mt 25,31-46) Treba je povezati usmiljenje in eshatološki govor. Bog želi rešiti vse ljudi, kar pomeni veliko upanje, vendar se to ne navezuje na zveličanje posameznikov, prav tako pa napovedi o kazni in pogubljenju ne govorijo o tem, da ni nihče kaznovan na pogubljenje. Cerkve ni nikoli na dogmatičen način učila, da je kdo padel v večno pogubljenje, po drugi pa more nezmotno pokazati, da pekel obstaja in da ni prazen, kot je učil Jezus. Von Balthasar je poudaril, da "se ne ve, če se bodo vsi rešili, ampak "moremo" upati, da se ne bo nihče pogubil".

USMILJENJE PRIHAJA V ZAVEST SODOBNE Cerkve

V zadnjem stoletju sta dva papeža spregovorila o usmiljenju kot "znamenju časa". To sta bila sveti Janez XXIII. in sveti Janez Pavel II. Stari papež Janez XXIII. je veliko premišljeval o Božjem usmiljenju, ki je bilo zanj ime in najlepši nagovor za Boga. Ob začetku drugega vaticanskega koncila je rekel, da so včasih koncilii obsojali zmote in različnosti, sedaj pa je Cerkve, nevesta Jezusa Kristus, rajši uporabila zdravilno sredstvo usmiljenja kakor dvignila orožje strogosti. S tem je spremenil način govora v Cerkvi in veliko ljudi ji je tedaj prisluhnilo. Začel se je nov ton v oznanjevanju in življenju Cerkve, čeprav ga še nista z vsi globi-

no sprejeli njena sredica in uprava. Tema usmiljenja je postala središčna, ne samo za koncil, ampak tudi za pastoralno delo po koncilu.

Drugi papež usmiljenja je Janez Pavel II., ki je v svojem življenju poznal zgodovino trpljenja svojega ljudstva, med 2. svetovno vojno in po njej. Kasneje je tudi sam doživljal mnoga nasprotovanja, zlasti pa še atentat na Trgu svete Petre. Kasper je zapisal, da je bilo pričevanje njegovega trpljenja močnejša pridiga kakor toliko njegovih prilog in številnih pisem. Tako je postalo sporočilo o usmiljenju vodilna tema njegovega pontifikata. Napisal je okrožnico *Dives in misericordia* (1980). On je tudi kanoniziral sestro Faustino Kowalsko leta 2000, ki je Božje usmiljenje označila za največjo med Božjimi lastnostmi. Napovedal je, da bo usmiljenje postalo kakor žarek luči na poti ljudi v tretjem tisočletju. Papež je razglasil belo nedeljo za nedeljo Božjega usmiljenja in naročil Cerkvi, naj ogenj usmiljenja posreduje naprej po svetu. Tudi njegova smrt je bila na predvečer te nedelje Božjega usmiljenja. Janez Pavel II. je zapisal, da je Božje usmiljenje edina meja, ki jo moremo postaviti zlu. Ob tem pa je treba dodati, da, čeprav je pontifikat Janeza Pavla II. dal veliko spodbudo usmiljenju, ga je teološko razmišljanje nekako obšlo, ostalo je na ravni duhovnosti in ga je Benedikt XVI. naredil v določenem smislu za rdečo nit svoje enciklike: *Deus caritas est*, vendar je tema ostala še zakrita v svojem možnem razvoju za teologijo in krščansko življenje. Papež Ratzinger je poudaril, da je Jezus Kristus Božje usmiljenje, srečati njega pomeni srečati Božje usmiljenje. Benedikt XVI. je v okrožnici *Caritas in veritate* (2009) nekako ponazoril to temo s pogledom na nove izzive, zlasti socialnega značaja. Pri pogledu na socialni nauk ni izhajal iz pravičnosti kot temeljnega načela družbenega nauka Cerkve, ampak iz ljubezni v resnici.

Pismo iz daljne Ugande z voščilom za Veliko noč

"Iščemo rešitve v začaranem labirintu"

Vsem mojim prijateljem, ki pišete in berete naš Novi glas, pritrčen pozdrav iz vroče Afrike ob Nilu! Saj skoraj ne morem verjeti, da Novi glas prihaja tudi v Afriko v tej 'ekumensko' novi 'preobleki' že več kot 20 let. Ta je tudi zame, ki sem daleč proč, 'okno v domovino'. Včasih je težko voziti po dveh tirih in vendar zvestoba koreninam vrača človeku tisto psihofizično ravnotežje, ki je potrebno za pravilen pristop k novim kulturnim okoljem in izzivom le-teh.

Prisrčno sem vam hvaležen za vaše vztrajno delo, ki nas kulturno in duhovno bogati in povezuje v družino podobno mislečih in delujočih, vseh, ki nas navdihuje Kristusovo evangelijsko sporočilo. Pogumno naprej!

Uganda je bila v minulih 10 dneh ne le klimatsko 'pasje' vroča (v moji sobi je od 30-33, zunaj na soncu 55 in v senci 40 stopinj), temveč tudi politično, saj smo imeli 18. februarja predsedniške, parlamentarne in lokalne volitve. Dobrih 9 milijonov volivcev se je relativno mirno (izpadi so bili) bližalo volilnim "skrabcam" sredi tedna. Od 39 milijonov ljudi te sedaj moje dežele se je registriralo in dobilo volilne kartice. Ostajamo na starih tirih (60% glasov nekdanji predsednik in 30 iz opozicije) tega predsedniško-parlamentarnega sistema, ki temelji na policijsko-militarističnih strukturah v ozadju (beri ospredju - opisca), ki odgovarja relativni varnosti prebivalstva in ameriškim interesom in turističnih ambicij Zahoda. Korupcija je

postala samoumevno dejstvo in logika delovanja do najnižjih plasti družbe. Včasih hudomušno vzklidem; vse do pred oltarja. Kaj to pomeni?

Porazno stanje v šolstvu (vsaj tistem od države plačanem), kjer učitelji na podeželju sploh ne učijo in iščejo le denar. Posledica je velika ignoranca našega okolja in staršev s kopicami otrok pod streho, katerim po večini ne bo odprta nobena pot duhovnega in materialnega napredka. Ti učitelji se igrajo z ignoranco staršev in celo v naših katoliško ustanovljenih osnovnih šolah nimamo nobenega med starši tako močnega, da bi dvignil glas proti učiteljem v prid otrokom. Se bojijo. Kaj narediti. Ko pomagamo našim učencem srednje in poklicne šole s šolninami (nekaj čez 100), se ne moremo izogniti korupciji ravnateljev in tako tudi sami bredemo v standardih začaranega kroga. Da morajo otroci srednjih šol prinesiti vrečo cementa (50kg, 4 litre barve, fižol, koruzo v dvojnih količinah, to seveda poleg šolnine) in naši otroci osnovne šole pri fari (1054 jih je) 2 roli toaletnega papirja (2100 rol je skoraj en kamion!) ali tisočaka za vsako rolo, ki seveda zdrsnejo ravnatelju direktno v žep in še druge kozlarije si izmišljajo z enim samim ciljem - obogatitve in izčrpanja staršev. No, vsa stranišča so na 'štrbunk', pa tudi ne verjamem, da šolarji cele dneva čepijo na straniščih! (imajo bolj prazne želodce kot polne). Kaj narediti, če se sploh da, kaj spremeniti? V nekdanjem Mobutujevem Zairu so pravili: "Če glava krade,

zakaj ne bi še udje"? Iščemo rešitve v tem začaranem labirintu. Veslati proti toku ali resignacija, čakanje na boljše čase. Kaj bo iz teh generacij otrok jutri, če jim ne pokažemo prihodnosti?

Nova privatna osnovna in srednja šola? Faraonov projekt. Za 1054 otrok 10 učilnic v klavnem stanju; to je mučilnica za otroke in učitelje. Predlagali smo celo dva turnusa (dopoldanskega in popoldanskega) 20 novih učilnic bi potrebovali z vso infrastrukturo poleg. Iščemo dobrotnike. Srednja šola bi bila financirana iz Milana, osnovna ne vem. Zaman je graditi srednjo šolo, če je ne napolnimo z dijaki iz naše župnije in naših šol na podružnicah (6). Mnogi misijonarji smo v teh razmerah afriškega kontinenta pred podobnimi izzivi. Mesta se bohotijo v bogastvu, podeželje je vse bolj revno. V mestu 'pojedo' tudi večino projektov, namenjenih podeželju, saj gre vsa pomoč od zunaj skozi 'sito' državnih uradnikov, kjer se poje smetana...

Naš novi župnik, domačin Thomas, je kar pritegnil ljudi k sodelovanju. Tako smo imeli tri veroučne tedne (340 otrok) pri fari za tiste, ki se dve leti pripravljajo na prejem krsta in drugih zakramentov uvažanja. Otrok je vedno več, in to je hkrati naše veselje in skrb, kot sem nakazal zgoraj. Še predzadnja podružnična cerkev je

Le cenene in dobre šole so zanje upanje. Vsi ne bodo mogli ostati doma, saj se bo

zemlja razdelila med otroke prvega ali drugega rodu. Potem je bo zmanjkalo. Neobdelane gmajne je še vedno več kot obdelovalnih polj. Mnogi tudi prodajajo zemljo bogatašem.

V tem postnem času se naši ljudje organizirajo med seboj za pomoč najrevnejšim. Posebno so ranljivi starejši in bolni, katerih otroci so odšli in so ostali sami. Pomagamo jim v hrani in higieni. Ljudje vse bolj sodelujejo in nam zaupajo. Vam pa povem, da je njihovo življenje večkrat na meji dostojnosti. Mnogi otroci so kar brez kakšne cunje na sebi.

To zabolji. Kje so meje človeške sreče. Znano biti zelo veseli in jih pomanjkanje večkrat ne moti, saj ni boljše izbire na voljo. Da je le enkrat na dan kaj hrane, da se želodec napolni... Kaj neki sanjajo ponoči ti naši otroci!?

Še slab mesec nas loči od praznovanja Velike noči, ki bo letos zelo zgodaj. Ali ni hrepenenje po sreči vseh naših otrok in nas samih en sam krik po odrešenju, se vprašujem. In te skoro človeka nedostojne razmere, v katerih se koplje večina ljudi na našem misijonu, ali ni to bolj razlog za obup kot za srečo? In zakaj potem toliko skromnega veselja, plesa in pesmi, gostoljubnosti, solidarnosti med njimi? Poznanje Kristusa, vstalega od mrtvih daje najgloblje odgovore za smisel človeku, ki je v ekstremnem pomanjkanju, in tudi tistem, ki ga najdejo kot najvišjo točko med dobrinami tega sveta. Je pa gotovo Jezusov govor na gori blagov leščevje vrednot vsakemu, ki se iskreno bliža Kristusu. Po tej poti nas Dobri Pastir še vedno potrebuje, da vračamo zaupanje zadnjim in odrinjenim tega planeta. To je misijonska pot, na kateri ste tudi vi, dragi prijatelji, soudeleženci in sograditelji.

V zaupanju v Vstalega Gospoda vam voščim veselo aleluju z obljubo duhovne bližine!

S hvaležnostjo,

Danilo Lisjak,
Gulu, Uganda

IŠČITE DELA,
NAŠLI BOSTE
UPANJE.

Odkrij projekte, ki so bili uresničeni s prispevki sklada 8 tisočink katoliški Cerkev. Obišči mapo na www.8xmille.it

8x
mille
CHIESA CATTOLICA

Osma Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Ko iz muhe naredimo slona ...

Okrog štiriindvajset malčkov se je v ponedeljek, 15. februarja 2016, v bolj žalostnem deževnem popoldnevu zbralo v svetli in prijazni mladinski sobi Feiglove knjižnice, da bi spet poleteli v širne pravljicne daljave, kjer se vselej vse tako lepo izteče. Prav tako se je srečno razmotal velik klopič strahu, ki se je nabral v račkinem srcu, da se je vsa tresla in ni mogla spati. Izpod njene postelje so namreč prihajali čudni, strašljivi glasovi, ki so se v njeni domišljiji neverjetno ojačili. Na pomoč je poklicala svoje prijateljice živali. Čeprav so bile vse kar precej prestrašene, so se vendarle opogumile in razmaknile pogrinjalo in odeje ter pokukale pod posteljo: tam je blaženo spala drobna miška in v trdnem spanju tudi ... smrčala. Spet so otroci lahko spoznali, kako ima strah velike oči in kako se večkrat bojimo tistega, česar ne poznamo. Ljubko pravljico z naslovom Veliki lov na pošast so v dramski prizor spremenili dijaki in dijakinje 2. razreda humanističnega

liceja S. Gregorčič iz Gorice. Mentorica pri njihovem gledališkem podvigu je bila njihova profesorica slovenščine, zgodovine in zemljepisa Slavica Radinja, ki ima velik posluš za take obšolske dejavnosti, s katerimi si dijaki naberejo kar nekaj izkušenj. Pripraviti nekaj za otroke, nastopati pred njimi in ujeti njihovo pozornost ni lahko. Njim je to dobro uspelo. Ritem pravljicnega prikaza bi sicer lahko malce upočasnili, da bi okrepili napetost, a otroci so vseeno pozorno spremljali dogajanje v radovednem pričakovanju, kaj se skriva pod račkinjo posteljo. V prizorčku so nastopali Petra Gomišček, Jana Juren, Valentina Kosič, Veronika Onesti, Mitja Pahor in Katja Tercič. Knjižničarka Luisa jim je dala možnost, da so vaje imeli kar v knjižnici. Sami so poskrbeli za scenske elemente, miško-lutko, glasbo, ki je spremljala dogajanje, in za kostume oz. maske, ki so zgovorno odlikavale značilnosti nastopajočih živali. Te so seveda imele vse človeške lastnosti, kot se vedno dogaja v pravljicnih zgodbicah, v katerih se zrcalijo naše šibkosti, pa tudi vrline. Nastopajočim so hvaležno zaploskali mamice in očetje, ker so njihovim otrokom pričarali tako pristen, topel pravljicni utrinek, pa tudi za trud, ki so ga vložili v prizor. / IK

Jasna Tuta "na kavi s knjigo" Živeti na morju

Tisti, ki so se rodili ob morju, so z njim za vedno zaznamovani, trdi Jasna Tuta, avtorica knjige žepnega formata *Moj svet sredi oceana* in gostja srečanja "na kavi s knjigo" v Katoliški knjižnici na Travniku. V pogovoru z Jurijem Paljkom, ki se je z njo spoznal pri jadralskem klubu Čupa in ki je v preteklosti tudi sam izkusil, kaj pomeni živeti na morju, se je 25. februarja ob skodelici kave PrimoAroma marsikomu iz občinstva odprl nov svet.

Jasna Tuta je po rodu iz Sosljana. Pri šestih letih se je prvič udeležila jadralskega tečaja. Tedaj je sicer ugotovila, da jadranje ni zanjo, a s časom so se stvari spremenile. Prvič se je zavedela, kaj ji pomeni morje, ko ga je izgubila, ko je šla živeti v Ljubljano. Že vrsto let ji je Čupa drugi dom, tam je zrasla, tam ima prijatelje. To ni le športni klub, ampak "prava oaza slovenskega jezika v Sosljanskem zalivu". V njej je 10 let vodila šolo jadriranja: "Imela sem najlepši urad na svetu"! Že nekaj let preživlja več časa

na morju kot na kopnem. Na ocean jo je zavedla radovednost, pravi. Sredozemlja pa ne smemo gledati zviška, saj je po eni strani "lažje jadrati po oceanu kot po Jadranu". Sredozemlje zna biti zaradi vetrov in

Foto dpd

sploh vremena zahtevno in zahrbtno. "Če se naučiš jadrati z burjo, lahko jadraš kjerkoli". Na pot je pred leti šla sama. Najprej na Tajsko in v Malezijo, potem v Avstralijo, kjer si je "želela odpreti nove poti". Prej je nekaj let poučevala v šoli in je razmišljala, da bi jo morda bolj zanimalo delati v turizmu. Do preobrata je prišlo nekako "po naključju". Iskala je prevoz od Brisbane do Sidneja, pa je našla oglas nekoga, ki je iskal posadko za jadrnico na isti po-

ti. Tako je spoznala Angleža Ricka; zaljubila sta se. "Nikdar nisva prišla do Sydneyja", kjer je Rick nameraval prodati ladjo, ker se je naveličal jadrati sam; ko pa je spoznal Jasno, sta se obrnila in skupaj krenila proti koralnemu grebenu. Svet na barki na južni polobli je drugačen. Drugačno je nebo, drugačen je zvezdnati svod. "Ko si sredi oceana, je kot v puščavi: okrog tebe ni luči in

psi: "Enkrat sem jih imela okrog sebe dvesto". Bolje je jih ne vleči za rep, isto velja tudi za pse... Strah pred njihovim žrelom pa je bolj stvar mita, ki so ga ustvarili mediji. "Če pogledamo številke, je komar dosti bolj nevaren kot morski pes".

Jasna in Rick sta se odločila za podvig: v Mehiki, kjer veliko Američanov prodaja dobre jadrnice "z ameriškimi standardi po mehiški ceni", sta kupila primerno enajstmetrsko barko. Najprej sta jo dodobra spoznala in se nanjo privajala, "tri leta sva vozila gor in dol po Mehiki". Čez ocean sta se nato odpravila 2. aprila 2014. Od Mehike do Francoske Polinezije sta preplula tri tisoč milj, t. j. 5500 km.

Pred odhodom sta smotno pripravila hrano. "Predvsem je pomembna sveža hrana", imela sta paradiznike vseh barv, od najbolj zelenih do rdečih. So bili dnevi, ko je na barki pripravila tudi pizzo, so pa bili tudi dnevi, ko se jima ni dalo ne jesti ne kuhati. S sabo sta imela zadostno zalogo sladke vode, sicer pa sta pila tudi deževnico. Loviti ribe je dosti lažje pri obali kot pa sredi Tihega oceana.

/ str. 16
DD

JEZIKI PROSTORA

Toponomastika in jezikovne skupnosti v Furlaniji - Julijski krajini

Četrtek, 10. marec 2016, ob 16. uri - Dvorana Pokrajinskega sveta - Korzo Italija 55, Gorica

Societât
Filologjiche
FurlaneSocietâ
Filologica
Friulanaslori
slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Toponomastika kot podoba zgodovine, običajev in identitete krajev; toponomastika kot orodje za aktivno promocijo jezikov naše dežele. V sklopu posveta bomo o teh iztočnicah skupaj razmišljali na osnovi izkušenj, ki sta jih na tem področju pridobila dva inštituta – Slovenski raziskovalni inštitut in Furlansko filološko združenje. Obe ustanovi si že dlje časa prizadevata za uspešno vodenje skupnih projektov in doseganje skupnih ciljev na področju zaščite in ovrednotenja jezikovnih skupnosti v Furlaniji - Julijski krajini.

Skupno delovanje na področju ovrednotenja lokalnih jezikov je posebej zanimivo na Goriškem, ki je pravo stičišče narodov in kultur, sobivanja in vključevanja – torej prostor, kjer se lahko udejanjajo in preučujejo ukrepi jezikovne politike. Gre za območje, na katerem izstopa doprinos Pokrajine Gorica, ki z delovanjem Pokrajinske konzulte za furlansko skupnost in Pokrajinske konzulte za slovensko jezikovno manjšino že vrsto let podpira projekte medjezikovnega in medkulturnega posredovanja ter s tem spodbuja zavest o identiteti tega prostora.

Posvet sestoji iz dveh delov. Prvi del bo posvečen predstavitvi nekaterih novih raziskav, s katerimi se je ugotavljala vidna prisotnost furlanščine in slovenščine v toponomastiki in, na splošno, v jezikovni krajini Furlanije - Julijske krajine. Empirični podatki bodo izhodišče za okroglo mizo, ki je predvidena v drugem delu posveta. Namen okrogle mize je preveriti, kakšno je trenutno stanje ter katere so kritične točke in perspektive udejanjanja jezikovne pluralnosti v toponomastiki in v javnem življenju celotne dežele.

Program

16.00: POZDRAVI

16.30: PRVI DEL

Moderira: **Giovanni Frau**, Univerza v Vidmu

Vidna prisotnost furlanskega in slovenskega jezika v Furlaniji - Julijski krajini: rezultati empiričnih raziskav

- **Maja Mezgec**, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI)
Jezikovna pokrajina na naseljenem območju slovenske skupnosti v Furlaniji - Julijski krajini
- **Franco Finco**, Furlansko filološko združenje (SFF) / Pedagoška visoka šola na Koroškem
Prometni in drugi znaki v furlanskem jeziku: rezultati projekta Mappatura toponomastica (Toponomastični popis)

Predstavitve zbornika prispevkov s posveta »Nomi, luoghi, identità. Toponomastica e politiche linguistiche« (Imena, kraji, identiteta: Toponomastika in jezikovne politike)

Predstavi: **Andrea Scala**, Univerza v Milanu

17.30: ODMOR ZA KAVO

18.00: DRUGI DEL
OKROGLA MIZA

Udejanjanje jezikovne pluralnosti v toponomastiki in napisih na javnih mestih v Furlaniji - Julijski krajini: trenutno stanje, kritične točke, perspektive

Moderira: **Adriana Janežič**, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) in Furlansko filološko združenje (SFF)

Sodelujejo:

- **Gianni Torrenti**, odbornik Dežele FJK za kulturo, šport in solidarnost
- **Enrico Gherghetta**, predsednik Pokrajine Gorica
- **Ksenija Dobrila**, predsednica Institucionalnega paritetnega odbora za probleme slovenske manjšine
- **Diego Navarra**, predsednik Skupščine za furlansko jezikovno skupnost

Jeziki: italijanščina, slovenščina in furlanščina. Predvideno je simultano tolmačenje. Objavljeno s sredstvi iz zakona 38/2001.

Kulturni dom Gorica / Razstava del Marie Grazie Persolja

Tenkočuten pogled na razkošje narave

Množica ljubiteljev likovne umetnosti, pa tudi prijateljev, znancev in umetniških sopotnikov se je v sredo, 24. februarja 2016, zbrala v razstavnih prostorih Kulturnega doma v Gorici na odprtju samostojne razstave goriške slikarke Marie Grazie Persolja. V našem mestu jo vsi dobro poznamo zaradi njene ustvarjalnosti, pa tudi zato, ker jo večkrat srečujemo na kulturnih prireditvah. Med drugim je od l. 1979 do 1987 vodila galerijo Il Torchio v ul. Mameli v Gorici, kjer je na ogled svoja dela postavil marsikateri umetnik, pa tudi ona sama. Dkor jo pobliže pozna, poleg njene umetniške tenkočnosti, ceni tudi njeno prijaznost, dobroščnost in iskren nasmeh, ki ga zmeraj namenja sogovorniku. Letošnji dan žena, 8. marec, so želeli v Kulturnem domu zabeležiti prav z njeno samostojno razstavo, na kateri bodo njena čustvena zlitja na platno obiskovalci lahko občudovali v zgornjih in spodnjih razstavnih prostorih. Persolja je na ogled postavila kar lepo število svojih umetnin, pri katerih prevladujejo srednje velika olja na platno ali v akrilni tehniki. Najpogostejši motivi so krajinski, ki so se ji v dušo vtisnili med sprehodi po Krasu ali Brdih, pa tudi zaživijo kot spomin na tuje dežele, ki jih je obiskala na svojih potovanjih. M. Grazia Persolja, ki ji je zibelka stekla v briškem biserčku, Šmartnem, a skoraj vse življenje živi in ustvarja v Gorici, je diplomirala na goriški šoli za likovno umetnost. Njena mentorja sta bila Cesare Mocchiutti in

Tino Piazza. Izobraževala se je na tečajih za kostumografe in risarje modnih skic na Likovnem zavodu v Firencah. Svoja občutja preliva v slikarsko umetnost že veli-

ko let, saj je prvič razstavljalna l. 1970. Od tedaj je sodelovala na vrsti skupinskih razstav, še več pa je imela samostojnih (nad 50) v raznih italijanskih mestih, pa tudi na Slovenskem. Prejela je številne nagrade in priznanja. Na tokratni razstavi sta njene ustvarjalne vzgibe in likovne značilnosti predstavila Vili Prinčič, publicist, raziskovalec preteklosti, kulturni delavec in večkrat prevajalec likovnih zgibank, ter umetnostna kritičarka Cristina Feresin, ki sta zapisala pripevala tudi v lični katalog. Vili Prinčič je umetnico spoznal že pred približno četrto stoletje prav v Kulturnem domu in aktivno spremlja njene številne dejavnosti, "ki se sučejo med slikanjem in organizacijo razstav in likovnih delavnic za otroke in odrasle". Poudaril je, da je Persolja vsestransko povezana s Kulturnim domom, saj so njene obiske zelo pogosti in jo lahko "mirne duše razglasimo za našo prijateljico in vsestransko sodelavko". Za

opis razstavljenega pa je povzel besede kritičarke Feresinove. "Ženski liki, krajinski prizori, mačke: na teh tirnicah se od nekdanj premika slikanje Marie Grazie Persolja, ki posebno pozornost namenja okoljski razpoznavnosti, sugestiji barve, poudarjanju podrobnosti kot tudi iskanju pravnega izgleda". To so značilnosti, ki jih opažamo v vseh njenih izsekih iz narave, v katerih uporablja živahno svetlo barvno paletno in hitre, odločne zamahe s čopičem. "Kot lahko zaznamo v nizu slik z drevesi, dajejo času in prostoru pečat barve. Barvo avtorica pridno uporablja tudi v skupini slik oz. grafik v tehniki akvaforte in akvatinta; gre za temo, ki se sklicuje na neko predstavo modrosti in sakralnosti, zelenih in bleščeče-rdečih ter migajočih krošenj, ki v načinih in valovanjih spominjajo na goste lase žensk, ki jih upodablja Persolja". Njeni nežni ženski motivi so postavljeni ob bok štirim naravnim elementom, zemlji, ognju, zraku, vodi. Ti predstavljajo izvor in urejenost vesolja ter tudi simbol življenja. Ženske

like prikazuje "z rahlo potezo ter drobnim in hitrim zarisom, medtem ko ozadje zadrti s pomočjo sopostavljanja kratkih in barvnih dotikov, ki ustvarjajo majhne mikro vrtince", pravi Feresinova. Opozarja tudi na to, da so na umetniških slikah vselej tudi mačke oči, ki "se skrivajo med drevesnimi koreninami oz. komaj nakazanimi majhnimi cvetličnimi kompozicijami, gledajo z radovednostjo in vztrajnostjo, kot bi spraševale o stvarih, ki se tičejo sveta in življenja". Na tokratnih razstavljenih slikah so prodorne mačke oči najbolj vidne na sliki *Magični pogled*. Posebne pozornosti je na razstavi vreden sklop jedkanic. To slikarsko tehniko je umetnica na novo odkrila, kot je napisala Eliana Mogorovich l. 2012. Joško Vetrin pa je prav o tem l. 1991 zapisal: "Posebnega opozorila so vredne jedkanice, ki se odlikujejo po izviritosti motivov in kompozicij po izbranih in mehki barvnih tonov na površinah, ki so obdelane s pomočjo večkratnih odtisov, kar dovoljuje, da pridejo do izraza odtenki in učinki, ki spominjajo na akvarel, kar končno predstavlja najokusnejši rezultat uporabljenih tehnik". Razstava bo na ogled do 12. marca 2016, vsak delavnik od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter ob prireditvah.

Obvestila

Skupnost družin Sončnica v sodelovanju s Srečanji pod lipami vabi na tretji večer v sklopu Predavanja 2016. Frančiškan, doktor klinične psihologije, teologije in psihologije Christian Gostečnik bo predaval na temo So res vsega krivi starši?. Predavanje bo v soboto, 12. marca 2016, v dvorani F. Močnik v Gorici, ulica San Giovanni številka 9, ob cerkvi sv. Ivana, ob 20. uri. **V goriškem Kulturnem domu** je do 12. marca na ogled likovna razstava slikarke Marie Grazie Persolja iz Gorice. Ogled je možen po urniku galerije, in sicer ob delavnikih od 10. do 13. ure in od 16. do 18. ure.

Slovensko planinsko društvo Gorica vabi

na prvi izlet izmed tistih, namenjenih otrokom, pod imenom Kekčeva pot. Izlet bo v nedeljo, 13. marca, na hrib Trstelj nad Vipavsko dolino, ki ponuja enkratno razgled na Trnovsko planoto, vrhove Julijcev in vse do Tržaškega zaliva in Gradeške lagune. Toplo vabljeni otroci v čim večjem številu! Podrobnejše informacije in pojasnila nudita Fanika (347 6220522 ali fanika@spdg.eu) in Mitja (338 3550948 ali mitja@spdg.eu).

Občina Števerjan, poveljstvo orožnikov Števerjan, župnija sv. Florijana in Marije Pomočnice, KD Briški grič in SKPD F. B. Sedej prireja informativni večer v torek, 15. marca 2016, ob 20. uri v števerjanskem župnijskem domu, trg Svobode 6, KRAJE IN GOLJUFIJE? 112 OROŽNIKI - KAKO SE ZAŠČITIMO PRED ZLONAMERNIMI. Predaval bo kapetan Lorenzo Pella - poveljnik goriških karabinjerjev.

Župnija sv. Justa mučenika iz Podgore prireja v sredo, 16. marca, tradicionalni križev pot, za katerega si je svojčas močno prizadeval prvi goriški nadškof msgr. Attems. Procesija se bo začela pred poslopjem nekdanje osnovne šole v ul. Slataper in se bo vila do Kalvarije. V zgodnjih jutranjih urah na velikonočno nedeljo bo pred sveto mašo tradicionalna procesija Resurrexit. Procesija se bo začela ob 5.30.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sredo, 30. marca, ob 18.30 v Tumovi dvorani v Gorici, korzo Verdi 51, predavanje o zgodovini ruskega jezika in književnosti. Predavala bo prof. Nataša Marcon.

PD Štandrež organizira štiridnevni društveni izlet v Umbrijo od 23. do 26. aprila 2016. 1. dan: Štandrež-Orvieto-Civita Bagnoregio; 2. dan: Slapovi Marmore - Todi - Spoleto - Foligno; 3. dan: S. Maria degli Angeli - Assisi - Perugia; 4. dan: Gubbio - Urbino - Štandrež. Nočitve vedno v istem hotelu. Cena potovanja na osebo pri najmanj 40 udeležencih znaša 325 evrov, za člane društva in sodelavce pa 300 evrov. Cena

potovanja na osebo pri najmanj 35 udeležencih znaša 345 evrov, za člane društva in sodelavce pa 320 evrov. Vpisovanje je možno do 13. marca 2016. Akontacija 100 evrov ob vpisu; ostalo do 11. aprila 2016. Več informacij na tel. št. 0481 20678 (Božo), 0481 21608 po 18. uri (Mario) in 347 9748704 po 20. uri (Vanja).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja dvodnevni izlet 5. in 6. maja v kulturnozgodovinski mesti Parmo in Modeno. Prijava do 12. marca na društvenem sedežu na korzu Verdi 51/int. v Gorici ob sredah od 10. do 11. ure. Obvezna sta veljavni osebni dokument in davčna številka.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško vabi člane na 6-dnevno potovanje od 12. do 17. septembra v Nemčijo - 25 let po padcu zidu! za ogled Berlina in drugih pomembnih mest. Informacije in vpisi na društvenem sedežu na korzu Verdi 51/int. ob sredah od 10. do 11. ure. Obvezna sta osebni veljavni dokument in davčna številka.

Pripravke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelj prof. Silvana Kersevana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CVIDI2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Male oglase bomo objavili prihodnjic.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 11.3.2016 do 17.3.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored: **Petek, 11. marca** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2. **Nedelja, 13. marca, ob 21. uri** (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 14. marca (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 15. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 16. marca** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Sv. Jožef, preprostost in svetost - Izbor melodij. **Četrtek, 17. marca** (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

SKRD JADRO, SKRŠD TRŽIČ, ZDRUŽENJE STARŠEV OŠ in OV ROMJAN

vabijo na

večer slovenske kulture

OB POTI MIRU ...

nastopilo bo Društvo žensk ŽBRINCA - Opatje selo z igro

OPAJŠKE ŽENE V BEGUNSTVU

priiložnostna misel Erika Jazbar

glasbena kulisa Ester Pavlič in Lara Černic

petek, 11. marca, ob 20. uri
župnijska dvorana sv. Nikolaja v Tržiču

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Johann Sebastian Bach

PASIJON PO JANEZU
BWV 245

ZA SOLISTE, ZBOR IN ORKESTER

Komorni zbor Ave, Baročni zbor in orkester
Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani

dirigent Marko Vatovec

Goriška stolnica
Sreda, 16. marca 2016, ob 20.30

Prost vstop

KATOLIŠKA KNJIGARNA
v sodelovanju z Mladiko vabi na kavo s knjigo

OB 60-LETNICI REVIEJE MLADIKA

spregovorili bodo odgovorni pri urejanju te edine zamejske revije

v četrtek, 17. marca 2016, ob 10. uri
v prostorih knjigarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS Kavbo ponudilo podjetje PrimoRoma

JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV V ITALIJI
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

PRIMORSKA POJE 2016

petek, 11. marca, ob 20.30
Štandrež, cerkev Sv. Andreja ap.

nastopajo:

MePZ F.B. SEDEJ - ŠTEVERJAN
MePZ PLANINSKA ROŽA - KOBARID
ŽVS KORALA - KOPER
MePZ A.M. SLOMŠEK ZAGREB, duhovna sekcija
DVS BODEČA NEŽA - VRH SV. MIHAELA
MeCPZ SV. JERNEJ - OPČINE
MePZ JACOBUS GALLUS - TRST

soprireditelj Prosvedno društvo Štandrež

nedelja, 13. marca, ob 17. uri
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

nastopajo:

ŽePZ PRISTAN Univerze 3. življ. obd. - KOPER
MoVOS ZGUN - ŠMIHEL
MePZ MAESTRAL - KOPER
MoPZ FANTJE IZPOD GRMADE - DEVIN
MePZ SLAVEC - SOKLAN
KOŠANSKI OKTET - KOŠANA
MePZ HRAST - DOBERDOB
CMePZ ZVON - ILIRSKA BISTRICA

soprireditelj Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice

BCC DOBERDOB IN SOVODNJE
www.bccdos.it

ZADRUŽNA BANKA DOBERDOB IN SOVODNJE

vabi na srečanje s člani

v ponedeljek, 14. marca 2016, ob 18. uri
v dvorani SKRD Jezero v Doberdobu;

v torek, 15. marca 2016, ob 18. uri
v dvorani banke v Sovodnjah ob Soči.

Pomembno obvestilo

V Sovodnjah so trije naši naročniki 8. januarja letos plačali naročnino za Novi glas. Pošta nam je naročnino sicer posredovala, izgubila pa je imena in naslove naročnikov. Prosimo vse, ki ste naročnino plačali na ta dan na pošti v Sovodnjah, da nam to sporočite po telefonu na št. 0481 533177. Naročnikom se za nevršnost, ki je sami nismo zakrivilili, iskreno opravičujemo!

Uprava Novega glasa

Pričevanje

Dve srečanja z Umberto Ecom

Prvič se je zgodilo nekega poletnega večera 1. 2013 v Milanu. Posebej naporen dan in večer, tisti 1. julij: s prijateljico Saro sva z vlaka prešli naravnost v hotel v Bleri, tej fascinantni milanski četrti. Spili sva kavo nasproti vhodnih vrat, iz katerih je skočil po kruh Paolo Mieli. Nato slavnostno odprtje razstave in študijskih dni, posvečenih svetima bratoma Cirilu in Metodu, katere glavni pobudnik je bil častni generalni konzul Republike Slovenije v Milanu Gianvico Camisasca ob sodelovanju konzulatov republik Hrvaške, Češke, Romunije, Slovaške. In seveda društva Slovencev v Milanu. Galerija Vittorio Emanuele: na vratih plakat v slovenskem in italijanskem jeziku. Spreleti me.

Vstopiva, vzdušje je primerno slovesnemu trenutku. Po protokolarnih govorih nastopim zadnja, da obrazložim znanstveni projekt, utemeljim pomen ciril-metodove tradicije med Slovani, posebej med Slovenci. Pogledam med publiko, predvsem svoje milanske prijatelje, tiste Slovence, ki so se v Milanu in drugod po Italiji uveljavili zaradi svojih sposobnosti, in vendar niso pozabili. In pomislil na svoje starše. In na svoj najljubši kamen, na milansko železniško postajo, sezidano iz nabrežinskega kamna. Zdaj smo v milanskem središču zato, da povemo o sebi, o svoji tisočletni zgodovini.

Takoj za tem sprejem na vrtu palače Ildebrandi: ob hrvaškem Dnevu državnosti praznujemo vstop Hrvaške v Evropsko unijo. Zgodovinski trenutek, in spet romam z mislijo v Trst, med slovansko vzajemnost začetkov dvajsetega stoletja, v naš Narodni dom. Opazujem hrvaškega generalnega konzula, kako zbrano in ponosno zapoje svojo državno himno. In pomislil na Prešer-

novo *Zdravljico*, tako neverjetno primerno nocoj in sploh za te milanske dni.

S prijatelji Tatjano Wolf, njenim soprogom Paolom Bellottom ter s Saro, Jasminko Mandič, Sanjo Husu in še kom se slednjič peljemo s taksijem v Palazzo Reale. Dvorana kariatid. Tam nas že čakajo: poskusim mikrofona, ogovori me arhitekt Luca Cendali, ki bo uveljavil večer na *Milanesiani*, soprog ene izmed sester *Nonino*, ki prirajejo vsakoletno zname-

Pahorjem, a profesorju so zdravniki prepovedali pot v Milan in kamorkoli. Zaradi težav s srcem.

Večer se začne:

"Teško je Pahorju prepovedati karkoli", napove Elisabetta Sgarbi. In me povabi, naj stopim na oder pred nabito polno dvorano. Preberem Pahorjev tekst, nato svojega. Aplavzu noče biti konca. Sedem v prvo vrsto, ob Elisabetto. Sari so dodelili mesto ob Mariu Andreoseju, takoj za nami. Na moji

jazen nasmeh gospe Renate, ženske neke izjemne miline in preprostosti in njega, profesorja. Umberto Eco. Kaj naj rečem? Karkoli bi zvenelo odveč.

"Buonasera, benarrivati!"

Gospe spustim v roke knjigo in zgoščenko. Večer na Ecovi terasi. V kotu glasbenika, ki srebata kozarec belega vina. "Maestro Trovesi, vi ste pred leti igrali v Trstu z mojim bratom, morda se še spomnite..."

"Seveda se, lepo ga pozdravite v mojem imenu!"

Sedemo malo vstran. Mario nam postreže z vinom, pozdravim Maura Coronu. Čuden večer:

"Ti si iz Erta. V Ertu je leta 1944 padel brat mojega očeta", mu namignem.

Med nama se razprede družinska zgodba, ki ji končno dobim zaključek. Zaključek, ki ga je zmanjkal moj oče. In prisede Umberto Eco. Ponudim mu cigarillo, nasmehne se, pravi, da kadi samo toskance, ker da cigare s filtrom sploh niso cigare. Pojemo Modugnovo uspešnico *Volare* vsi skupaj. In partizansko *Bella ciao*. Pogovarjava se o Pahorju. In o skrivnosti telesa.

desni strani sedijo ob meni še drugi gostje tistega večera na *Milanesiani*: Giovanni Puglisi, rektor milanske univerze IULM, arhitekt Mario Botta, pisatelj Joseph Zoderer (spoznala sva se pred mnogimi leti v Reggio Calabria, kjer je bil član komisije literarne nagrade *Nossidae*), pisatelj Mauro Coronu. Večer zaključita dva glasbenika: Gianni Coscia in Gianluigi Trovesi. V dar dobimo vrtnice, ki so simbol festivala, fotografiramo se, pozdravim milanske prijatelje in se odpeljemo z ostalimi gosti.

"Ecco, siamo arrivati, siamo proprio di fronte al Castello Sforzesco..."

Vrata stanovanja se odpro, pri-

"Kje neki ste odkrili tale moj tekst v italijanščini?" me vpraša, ko mu namignem na njegov dialog s kardinalom Martinijem. Pahor ga je bral v francoščini, jaz pa sem ga slučajno ujela v reviji *Liberal*, ne spominjam se več, kje in kako sem jo staknila. *Professore* se nekako spaja s to svojo okolico. Prvič, odkar je *Milanesiana*, mi pravi Elisabetta, je Eco odprl svoj dom za goste enega izmed večerov. Mario Andreose, takratni glavni literarni urednik vseh založb skupine RCS, je njegov najožji sodelavec in med najboljšimi prijatelji. Zdi se mi, da bo, karkoli rečem, ena sama banalnost. *Professore* se nasmeje. S

svojimi naramnicami, v kavbojkah in svetlomodri črtasti sracij. Deluje fascinantno. Ob odhodu dobim poljub na lice. Naučil me je veliko. O pomenu, o lepem in grdem. O zgodovini. Dolgo v noč s Saro ne moreva zaspiti...

Leto za tem sem ga srečala drugič: sprejel je vabilo na festival *Pordenonelegge*, kjer so mu podelili posebno nagrado. Ecova *Lectio magistralis*. Spet s Saro. Vstopiva skupaj z Elisabetto, Mariom in nekaterimi drugimi sodelavci založbe Bompiani. Nabito gledališče. Poslušam z zaprtimi očmi: tema je zgodovina in literatura. Moja tema. Eco spregovori o fikciji v literaturi, o tem, da je literarna fikcija dejanska resnica, ker jo dojemamo kot resnico. O tem ga vprašam pri večerji: namreč pri interpretaciji literarnega dela ume bralec literarnega junaka kot zgodovinskega junaka.

"E' cosi' che deve essere, brava..."

Sedimo za mizo, večer je

sproščen, *Professore* je nadvse duhovit človek. Za večerjo si izbere fizolovo mineštro in še prej furlanski pršut. Pogovor se pretaka kar pozno v večer.

"Boste zakadili cigaro, profesor?"

"Bom še malo počakal..."

Minilo je poldrugo leto. Zaradi delovnih obveznosti ne morem na njegov pogreb v Milanu. Spremljam ga v živo po televiziji: "Sem Mario Andreose za založbo *La nave di Teseo*, založbo Umberta Eca. Dragi Umberto..." je prvi stavek, ki ga izreče Mario ob prijateljevi krsti. Na željo Ecove soproge Renate Ramge prav Mario vodi preprosto slovesnost na dvorišču gradu: *il Castello Sforzesco, siamo arrivati*... dospeli smo. In tam so gospa Renate, Mario, Elisabetta, in sošolec Gianni Coscia... vsi, ki so delili z njim intelektualno pot in večere. Kakor tistega julijskega večera. Samo njega ni več.

Zbogom, *Professore*, zbogom, *Capitano*!

Tatjana Rojc

Foto Sara Gruden

S 3. strani

"Uspeh merimo ..."

Vsak jezik ima svoj ritem in melodijo, to se kaže že v raznolikosti slovenskega jezika in dialektov različnih pokrajin. V melodiki zaznamo tako človeka in njegov način življenja kot tudi pokrajino. Podobno je z drugimi jeziki. Latinščina mi je odprla drug zvočni svet kot slovenski jezik, podobno se je zgodilo, ko sem v barve svoje-ga zvočnega sveta skušal ujeti tradicijo pravoslavne - ruske zpuščine ali sakralnih in posvetnih vsebin v angleškem jeziku, zanimiv pa je bil tudi poskus v bolgarščini. Vedno se veselim odziva ljudi, ki jim je ta jezik materin. Če je pozitiven in pohvalen, sem toliko bolj vesel, da mi je uspelo združiti vse posebnosti z lastnim dojemanjem vsebine in glasbe.

Kakšno mesto med vsemi plaketami in nagradami zavzema nagrada Prešernovega sklada?

Vsekakor je to pomembna nacionalno priznanje za moje

preteklo delo in sem se ga zelo razveselil. A vendar, kljub temu da se je nagrada nabralo v mojem življenju že veliko, nikoli niso bile vodilo mojega ustvarjanja. Vedno izhajam iz spoštovanja do tega, kar delam, in to skušam z odgovornostjo in tudi užitek početi. Uspeh merimo najprej sami, s svojimi cilji in udejanjanjem lastnih hotenj. Če nam uspe in smo zadovoljni, je to največje priznanje. Vedno iščemo potrditev v sebi. Pri umetnikih je to kar težka pot. Saj umetnik vseskozi sebe izprašuje in negira, da bi prišel do najboljšega v želji, da bi bilo vredno in predvsem odsev njega samega. Ne morem reči, da priznanja družbe niso pomembna, so, saj je naše delovanje usmerjeno tudi navzven. Med izvajalce in poslušalce, ki jim je sporočilnost namenjena. A vendar ob vsem mora umetnik predvsem slediti sebi, svoji notranji nuji; nagovoriti in izpričati na sebi lasten način to, kar čuti.

O učbeniku Rade Lečić

Slovenščina od A do Ž
Lo sloveno dalla A alla Ž

Potrebo po sodobnem, interaktivnem in tudi kulturološko zanimivem učbeniku slovenščine so že nekaj let izražali prav slušatelji slovenščine kot drugega in tujega jezika, katerih materni jezik je sicer italijanščina. Avtorica Rada Lečić je sprejela ta izziv in napisala didaktično prečiščeni učbenik v dveh delih *Slovenščina od A do Ž / Lo sloveno dalla A alla Ž*. Zaradi svojih dolgoletnih izkušenj s poučevanjem slovenščine na italijanskih univerzah (Rim, Videm, Padova in Trst), pisanjem didaktičnih priročnikov, ki so hkrati tudi estetsko dovršeni (npr. *Osnove slovenskega jezika: slovnčni priročnik*, ki je preveden tudi v italijanščino in angleščino), ne nazadnje pa tudi zaradi vztrajne narave, ki v celoti sledi zastavljenim ciljem, ji je ta zahtevna in odgovorna naloga v celoti uspela. Tako je že pred dve-

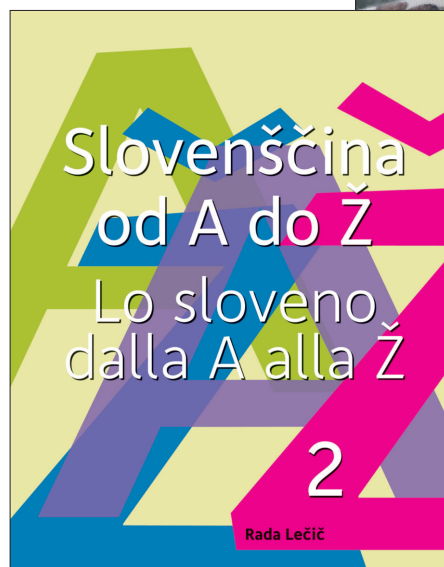
ma letoma pri založbi Gaya izšel 1. del učbenika *Slovenščina od A do Ž*, v katerem so temeljna glasoslovna, oblikoslovna, leksikalna, skladenjska, besedotvorna in pragmatična znanja, potrebna za uspešno sporazumevanje v slovenščini.

Proti koncu lanskega leta je učbenik dobil svoje nadaljevanje in nadgradnjo - 2. del, ki spodbuja učenje zahtevnejših vsebin slovenskega jezika in pripravlja učence na še uspešnejše in samostojnejše govorno in pisno sporazumevanje v slovenščini. V njem je tako kot v prvem delu deset vsebinskih sklopov oziroma lekcij z že znanim in novim, aktualno rabljenim besediščem. Besedila so raznovrstna z različnimi tematikami, kot so slovenske navade, legende, pravljice, ljudske in umetne pesmi, članki iz časopisov in revij, razne prireditve in dogodki v Sloveniji, slovenska

kuhinja, študentsko delo, vremenska napoved in še marsikaj drugega.

V besedilih so zbrane slovnčne in pomen-ske lastnosti in posebnosti slovenščine, npr. sklanjanje samostalnikov, kot so žival, stvar, hči, gospa; brat, mož, otrok, človek, dan, računovodja; ime, kolo, dekle, oko, uho, raba in tvorba dovršnih in nedovršnih glagolov (npr. pasti - padati, napisati - pisati), raba modalnih glagolov (želeti, hoteti, smeti, morati, moči), namerilnik (delati), tvorba deležnikov na -n (kuhan) in -t (odprt) ter glagolnikov (npr. kupovanje, pitje), stopnjevanje prislovov (grdo grše najgrše; malo manj najmanj), raba veznikov (da, ko, ker, saj, če, zato; medtem ko, takoj ko, šele ko; ampak, temveč; preden, čeprav; vendar, kajti, in sicer), svojilni pridevniki (mamin,

Petrov), premi in odvisni govor, oziralni zaimki (ki, kateri), pridevniški (nekak, kak, vsakršen, enak, tak) in samostalniški zaimki (kdo, kaj; kdor, kar; nekdo, nekaj), določna oblika pridevnika (mali, veliki), skupna imena (cvetje, drevje), vrstni pridevniki

(mestni, otroški, mačji, makov, lunin), predlogi (v, na, od, do, k, brez, za ...) idr.

Vsa slovenska besedila so prevedena v italijanščino, opremljena z naglasnimi znamenji in zvočnimi posnetki, ki nematernim govorcem slovenščine omogočajo tudi samostojno učenje jezika. Lekcije so strukturirane tako, da obravnavajo slovnčni, leksikalni in besedilni vidik, ter so podprte z mnogimi vajami, ki utrjujejo vse tri vidike.

V učbeniku obravnavana slovnica je pregledno predstavljena in

Nataša Jakop

Kratke

Šukinova zbirka moderne umetnosti prvič na ogled izven Rusije

Zbirka umetnin Sergeja Šukina (1854-1936), ki velja za eno najpomembnejših zasebnih zbirk moderne umetnosti na svetu, bo letos prvič razstavljena izven Rusije. Šukin je zbirko, ki obsega več kot 250 slik, zbral pred oktobrsko revolucijo. Letos oktobra bo v celoti razstavljena v prostorih Fundacije Louis Vuitton v Parizu. Šukin je svojo graščino v Moskvi polepšal z nekaj najboljšimi primerki del francoskih impresionistov in postimpresionistov. V eni od sob je v obliki ikonostasa razstavil 16 Gauguinovih slik s Tahitija. Dela za zbirko, v kateri je bilo tudi 50 del španskega umetnika Pabla Picassa, 38 del francoskega umetnika Henrija Matisse, 13 del francoskega impresionističnega slikarja Claua Moneta, osem slik francoskega postimpresionističnega slikarja Paula Cezanna in štiri dela nizozemskega slikarja Vincenta van Gogha, je Šukin kupoval na svojih poslovnih poteh v Parizu. V času oktobrske revolucije leta 1917 so mu zbirko zasegli, Šukin pa je pobegnil v Pariz, kjer je tudi umrl. Po pisanju AFP je Lenin sam podpisal dekret o razlastitvi, Šukinova graščina v Moskvi pa je postala Državni muzej nove zahodne umetnosti. Leta 1948 je dal Stalin muzej zapreti, nekatere največje mojstrovine 20. stoletja pa je označil kot "buržoazne in kozmopolitske". Dela iz zbirke so takrat prepeljali v različne muzeje v Moskvi in Sankt Peterburgu.

Po besedah Jean-Paula Claverieja, svetovalca za luksuzne predmete pri francoskem poslovnežu Bernardu Arnaultu, ki je lani odprl zasebno Fundacijo Vuitton v francoski prestolnici, bo to zgodovinski dogodek, ki bo v javnosti zagotovo vzbudil veliko zanimanja ter pritegnil obiskovalce z vsega sveta.

Slike bodo pod naslovom Ikone moderne umetnosti od 20. oktobra do 20. januarja 2017 na ogled v veličastni stavbi, ki je bila zgrajena po načrtih arhitekta Franka Gehryja.

V Mestni galeriji Nova Gorica razstava štirih slovenskih slikark

V Mestni galeriji Nova Gorica je od 4. marca na ogled razstava z naslovom Arhitektura duše, telesa in srca. Kurator razstave Andrej Medved je izbral štiri slikarke srednje in najmlajše generacije sodobne umetnostne scene, ki se bodo predstavile s svojimi najnovejšimi slikami. Razstava bo odprta do 25. marca.

Vse štiri slikarke so svoja dela pred dvema letoma predstavile galeriji Cankarjevega doma, v Novi Gorici bodo, kot je ob razstavi zapisal Medved, presenetile z novimi smerni, s podobami, ki kažejo izvirnost in neslutni razvoj, odkritje, ki je nastalo v obdobju 2015-

Joni Zakonjšek Malo žareče gnezdece

2017. Suzana Brborović, rojena leta 1988 v Kranju, študira v Leipzigu. Umetnica nadaljuje z oblikovanjem čiste ter posebne forme in poteze, ki navdušuje s svojo čistostjo in temeljnim slikarskim sporočilom ter vnaša v slovensko likovno umetnost vsebinsko novo in izvorno prepričljivo govorico. Razstavlja od leta 2010, postavila je več samostojnih razstav in se udeležila številnih skupinskih predstavitev doma in v tujini. Za svoje delo je prejela vrsto nagrad in priznanj.

Ira Niero Marušič, rojena leta 1989 v Kopru, trenutno študira na podiplomskem študiju na Akademiji lepih umetnosti v Benetkah pri profesorjih Carlu di Racu in Martinu Scavazzonu. Svoja dela je od leta 2009 predstavila na več samostojnih in skupinskih razstavah doma in v tujini. Nika Zupančič se je rodila leta 1978 v Ljubljani. Magistrirala je iz grafike na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Dvakrat je prejela študentsko Prešernovo nagrado, še med študijem je souredila zbornik prispevkov vidnih teoretikov o sodobni vizualni umetnosti z naslovom Prostori umetnosti. Sodelovala je na številnih samostojnih in skupinskih razstavah doma in v tujini, lani je bila nominirana za umetnostno nagrado Henkel. Joni Zakonjšek, rojena leta 1974 v Kopru, živi in dela v Beli krajini. Od leta 2002 je postavila vrsto samostojnih razstav ter se udeležila številnih skupinskih razstav doma in v tujini. Za svoje delo je prejela vrsto nagrad in priznanj.

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Skalil se val, prešel je sen...

Ah, bil je sen, le sen samo,
opojno-sladko hrepenenje
in tajno v dnu srca življenje,
ah, bil je sen, le sen samo!

Le vzhodna bajka je bila,
da žarni kakti so cveteli,
ljubezen slavčki žvrgoleli,
le vzhodna bajka je bila...

V globoke vode bistrem dnu
je zrla duša sliko nežno,
čarobno sliko - nedosežno
v globoke vode bistrem dnu.

Skalil se val, prešel je sen,
jesenski list po reki plava,
srce umira kot narava,
skalil se val, prešel je sen...

Franja Trojanšek (1867 - 1935)

Kako nas nagovarjajo verzi pesnice, za katero je komaj kdo kdaj slišal? Vse v njih učinkuje nežno, rahlo, kot odsev ljubezenskih sanj, ki so prešle, minile. Razblinile so se, a za njimi je ostala čarobna slika spomina, ki riše, kar je bilo lepega, svetlega, opojno-sladkega. Prva kitica deluje romantično, v njej nastopajo abstrakta, pojmovni samostalniki sen, hrepenenje, življenje. Pojmavnost se preveša v drugo štirivrstičnico kot (vzhodna) bajka, torej kot nekaj umišljene in eksotičnega hkrati. "Eterično" občutje sveta se umika modernejšemu čutenju, vanj se vrisujejo detaili kot orientalski privid, cvetenje žarečih,

bleščečih kaktej, potem pa spet bolj idilična žvrgolenje slavčkov in bistrina globoke vode. Bolj kot vzhodna bajka je to (bila) idila, ki se je ob valovanju vode skalila. Zaključna podoba prinaša duh jeseni, ko (srce) umira (kot) narava. Konec je sanj.

Morda bo kdo pomislil, motivno nič novega. Neizpolnjeno ljubezensko hrepenenje in življenjska stregnitev, ki povzroča bolečino umirajočega srca. C'est la vie, pač. Pesem je bila objavljena leta 1899 v tretjem letniku tržaške revije Slovenka (urejali sta jo najprej Marica Nadišek, nato Ivanka Anžič). A za pravo vrednotenje pesmi je potrebno poznati nekaj podatkov o avtorici! Franja Trojanšek se je rodila v Mengšu in je v takšnji očetovi gostilni srečevala pesnike Josipa Murna, Vido Jeraj, Antona Medveda in se ob njih oblikovala. Nezamisljivo pomemben je zlasti podatek, da je po bolezni v poznem otroštvu oglušela

in se je sporazumevala z listki; ker ni bila nema, je odgovarjala nanje. Ustvarjala je poezijo in prozo, objavljala pa v revijah Dom in svet, Slovenka, Ženski svet s psevdonom Gorislava in Zorana. Pesem je ogledalo pesničine duše in usode. V gluho (s) ti njenega sveta je opazna izostrevidnega zaznavanja, kar se odraža v predstavnih podobah vizualne resničnosti. Če je v prvih dveh kiticah izpostavljena raba glagola biti (kot polnopomenskega v smislu obstajati, odvijati se), se

nato težišče iz notranjega sveta pomakne v zunanji, v katerem se slike odzrcalijo kot čutni doživljaji naravnega okolja. Lirski subjekt se osredotoča na nizanje podob, zaznavnih z očmi ... žarni kakti so cveteli... ali ... jesenski list po reki plava... , v tretji kitici nastopa sopomenka glagola videti (zreti): ... je zrla sliko nežno, / čarobno sliko - nedosežno / v globoke vode bistrem dnu. Oblikovno je opaziti arhitektonsko harmonijo med rimo in refrenom. Verzi se rimajo z oklepajočo rimo (abba), obenem refren (z dvojico ponavljanj) oklepa vsako štirivrstičnico posebej.

Po mnenju literarne kritičarke Marje Boršnik sodi Franja Trojanšek z Vido Jeraj in Kristino Šuler med izrazitejše avtorice, ki so objavljale v tržaški reviji Slovenka. Za konec spet vprašanje: koliko slovenskih ženskih peres na področju poezije in proze je ostalo (zapičenih) med t. i. pozabljeno polovico?

Bolj bi morali biti sočutni do sočloveka

Kaplja čez rob ali koliko še?

Tragični dogodki, ki se zadnje čase žal vrstijo tudi v vrstah naše narodne skupnosti, so me spodbudili, da zapišem teh nekaj vrstic. Brez omembe spiska imen in priimkov, saj sta diskretnost in spoštovanje do bolečine svojcev v takih primerih nekaj nujnega, želim spregovoriti o izredno hudi problematiki, ki je v zadnjem času vzela kar nekaj vidnejših predstavnikov naše narodne skupnosti, in sicer o samomoru.

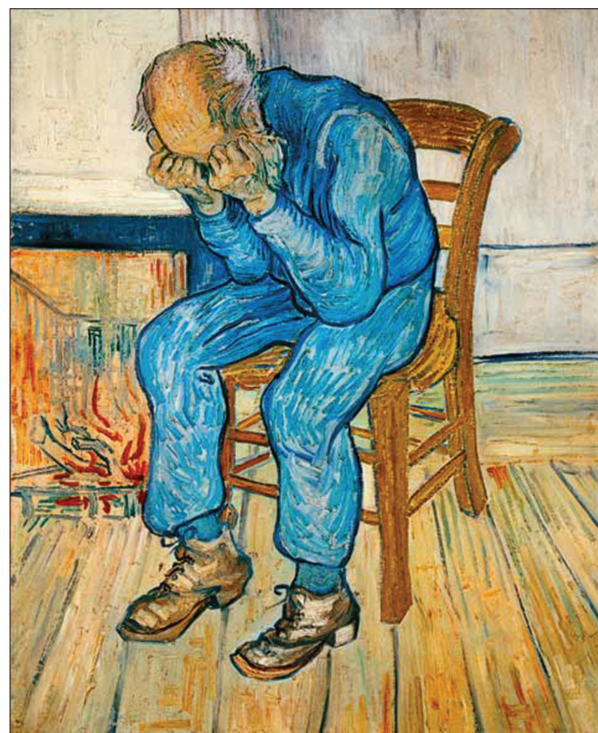
Človeštvo ta pojav pozna že od svojih začetkov. V času antike ga je, denimo, dovoljevala stoična filozofija. Iz te dobe poznamo tudi nekatere življenjske usode ljudi, ki so raje izbrali smrt namesto nečastnega poraza, med njimi egipčansko kraljico Kleopatru. V sodobni zgodovini izstopajo samomori nekaterih posameznikov, ki jih je v času njihovega življenja vodila zločinska ideologija. Poleg Adolfa Hitlerja se je za podoben korak odločil Hermann Goering. Z njim sta se omenjena odtegnila nečastnemu koncu pred takim ali drugačnim sodiščem. Svoje življenje so za cesarja med drugo svetovno vojno žrtvovali japonski kamikazeji, podobnemu fenomenu pa smo danes lahko pričali predvsem v zvezi z islamskim terorizmom, ko mučencem za vero obljublajo večno slavo na zemlji in večni blagor v nebesih, njihovim svojcem pa zajetno vsoto denarja.

Samomori, ki se v zadnjem času dogajajo v naši sredini, pa nimajo z zgoraj omenjenimi nobene zveze. Na tem mestu se seveda ne želim spuščati v problematiko posameznih usod, saj sta, kot sem že omenil, diskretnost in distanca več kot prepotrebni. Brez težav pa lahko zapišem, da v večini primerov ni šlo za izbiro med življenjem ali

smrtjo in odločitvijo za le-to, temveč žal veliko bolj enostavno za izgubljen bitko z boleznijo oziroma stisko, v kateri se je po svoje znašel vsak posameznik in iz katere ni zmogel najti izhoda. Prav zaradi tega tem žrtvam dolgujemo enako spoštovanje in pieteto kot ostalim, ki so svoje življenje izgubili na kak drug način.

Tudi mene osebno je pred leti pretresla podobna preizkušnja, ki me je še dolgo časa zaznamovala in v meni pustila neizbrisno sled, saj od tedaj na življenje in njegov pomen gledam precej drugače. Tedaj se je za - imenujmo ga usodni korak, čeprav mi ta definicija ne prija - 'odločil' sošolec iz višješolskih let, s katerim sva ohranila stike tudi po maturi in ki je naposled podleгал hudi psih (ot) ični motnji. Da

Vincent Van Gogh: Žalujoč starec ("Pred vrati večnosti"), 1890

bi bilo njegovo stanje tako hudo, seveda nisem mogel slutiti, saj ga je znal izredno dobro skrivati, kasneje pa sem izvedel, da so mu že dalj časa sledili v Centru za duševno zdravje. Sam me je nekega dne preko socialnega omrežja opozoril na svojo nameru, kateri pa nisem verjel. Njegove besede sem vzel bolj za šalo kakor za res, čez nekaj dni pa me je kruta resnica postavila na trdna tla in vame vsejala zmes občutka krivde, strahu, sramu, jeze in podobnih

čustev, ki se jih zlepa nisem mogel znebiti. Tudi tedaj, ko sem obiskal njegov grob na pokopališču pri Sveti Ani - pogreba se namreč nisem udeležil, saj je bila njegova smrt ovita v vsesplošni molk -, me je stisnilo pri srcu, ko sem videl njegovo sliko na lesenem razpelo. Do tu osebna izkušnja, od tu dalje pa statistike oziroma napovedi. V naši vse bolj razdrobljeni in individualizirani družbi, v kateri posameznik vse bolj izgublja trdne oporne točke, so v vse večjem porastu živčne in duševne bolezni. Druga, nekoliko svetlejša plat medalje pa je, da so tovrstne bolezni zaradi svoje vse večje razširjenosti

strani ter mu vlivati poguma. Kljub vsem raziskavam pa te bolezni napredujejo tako hitro, da bo do leta 2020 vsaka druga bolezenska odsotnost z delovnega mesta posledica živčnih ali duševnih motenj.

Kot smo dejali, je eksistencialna stiska današnjega človeka vse bolj povezana s stanjem v družbi. Posamezniku se vse bolj rušijo gotovosti, ki jih je imel do pred kratkim. Znanost in raziskave nas ne morejo rešiti do kraja. Vsak posameznik namreč pri premagovanju težav, ki jih danes ni malo, potrebuje toplino, sočutje, predvsem pa podporo sočloveka. Žal pa smo danes

vse bolj priča razširjeni in po mnenju podpisanega popolnoma napačni formi mentis, po kateri je usoda posameznika le v njegovih rokah. Zaradi tega naj bi bil za svojo usodo vsak odgovoren tako rekoč v celoti. Zdi se torej, da je sodobni človek poleg občutka za Boga in presežno izgubil tudi čut za svojega bližnjega. Postaja torej družba vse bolj razbita, občutek za skupno dobro pa že odvečen? Smo pripravljeni smrt svojega bližnjega, pa naj bo še tako pretresljiva, sprejemati ravnodušno in ob njej ostati neprizadeti? Želim si misliti, da kljub vsemu ni tako.

Ta in njemu podobni zapisi seveda ne bodo obrnili družbene težnje, ki nas zaznamuje v zadnjem obdobju. Upati pa je treba, da bodo te žrtve in bolečina svojcev ter vseh nas slej ko prej počasi začele rojevati zavest, da se moramo v marsičem spremeniti. Navsezadnje družbo sooblikujemo vsi in še tako malo lepo dejanje posameznika lahko veliko pripomore k boljšemu počutju našega bližnjega in s tem tudi vseh nas.

Primož Sturman

MILJE Jolka Milič in Aleksander Peca v muzeju Cara'

Še en prisrčen poklon Miljčanov slovenski kulturi

"Prevajalec, ki sebe vrednoti, namesto da bi dal glavno vlogo pesniku in njegovim verzom, je bolje, da se s prevajanjem ne ukvarja. Prevajalec mora ostati v senci avtorja, se ne sme posluževati pesnika, da bi sam zablestel".

Tako je povedala Jolka Milič na dvojnem, umetniško-literarnem večeru, ki ga je Društvo Slovencev miljske občine Kiljan Ferluga v sodelovanju z občino Milje priredilo v soboto, 5. marca, v konferenčni dvorani muzeja Cara' v Miljah. V besede Jolke Milič, "mladenke s Krasa", kot ji pravi pesnik in časnikar ter njen dolgoletni prijatelj Jurij Paljk, ki je vodil dogodek, se namreč zgošča velik del njenega prevajalskega pristopa, predvsem pa njene osebnosti, pristrčne, neizprosne do sebe in drugih. To, da mora prevajalec stopati korak za avtorjem, ali kvečjemu v koraku z njim, ne

delež enakega dostojanstva", je dejal Paljk. Ob prebiranju prevedenih pesnikov (avtorji so razvrščeni po abecednem redu, začinjajo se z Aljo Adam, končajo pa z Zoranom Pevcem, vmes so: Ana Pelnik, Anica Perpar, Barbara Pogačnik, Boris A. Novak, Brane Mozetič, Dušan Jovanovič, Ines Cergol, Lučka Zorko, Magdalena Svetina Terčon, Maja Razboršek, Maja Vidmar, Patricija Dodič, Patricija Sosič Kopal, Sonja Votolen, Tatjana Pregel Kobe, Vanja Strle, Veronika Dintinjana in Vinko Möderndorfer), jasno opažamo, da je Miličeva dala pretežno težo predstavnicam ženskega spola (15 žensk, le 5 je pesnikov).

"To bo verjetno za naše slovenske moške velik udarec", je z nasmeškom na ustih odvrnila prevajalka. Večer v muzeju Cara' je v imenu društva Kiljan Ferluga uvedel Davorin Devetak, ki je nato besedo za pozdrav prepustil

Davorin Devetak, Aleksander Peca, Jolka Milič, Jurij Paljk in Nicola Soia (foto IG)

zmanjša vloge prevajalca samega, gre pač za spoštljiv odnos, ki ga mora prevajalski delavec vzpostaviti do dela, dejansko do umetnosti in sporočilnosti izvirnega besedila. "Prav zato svoje prevode objavljam skupno z originalnim tekstom", je dejala in v skladu s svojim izhodiščnim vsebinskim prepričanjem se Jolka Milič raje posveča prostim verzom, takim namreč, ki se ob prevajanju izogibajo okornosti rima. Rezeko, a vselej prisrčno in vzporedno s svojimi estetskimi nagnjenji je Jolka Milič postregla z neizprosno osebno ugotovitvijo, da je "poezija danes prozno besedilo v navpični obliki ..."

"Kot ste se sami prepričali, zna Jolka navorjati tudi z ostrimi mislimi, kar marsikomu ne gre pogodu", je ugotavljal Jurij Paljk, ki se ob prevajalkini osebnosti oplaja že več desetletij, "to je od takrat, ko sva na različnih literarno estetskih bregovih pisno debatirala o delu velikega slovenskega pisatelja Pavleta Zidarja. Takrat sem bil star le 17 let ...". Čeprav je odgovorni urednik našega tednika sogovornici postavljala jasna vprašanja v zvezi z njeno zadnjo knjigo prevodov *POEZIJA - bla, bla, bla od A do...? - POESIA - bla, bla, bla dalla A alla...?* (založba Antoni), je Jolka Milič svoje odgovore ponujala v 'prostem verzu'. Večer pa ni bil zato nič manj zanimiv, prej obratno.

Občinstvo se je na večeru, ki je potekal v italijanshni, mestoma tudi v slovenshni, tako seznanilo z razlogi tako posebnega naslova njene knjige. "Ko sem bila še dekle, mi poezija sploh ni bila všeč. Imela sem jo le za bla bla bla ... S časom pa me je ta literarna zvrv povsem osvojila in posvetila sem ji vse svoje življenje. Nekateri prijatelji me ob obisku še danes sprašujejo, ali še 'zguljam čas' s tem bla bla bla-jem", je hudomušno pripomnila. Jurij Paljk je glede knjige ugotavljal, da vsak antologijski izbor sloni na osebnih izbirah avtorja antologije. "V Jolkini knjigi so zbrani avtorji različnega generacijskega razpona, predvsem pa v njeni izbiri ni opaziti razlike med t. i. velikim pesniki in manjšimi. Najbrž se tudi v tem izraza 'socialna pravičnost' naše prevajalke: ta pravičnost se med drugim kaže tudi v tem, da je na njenem domu vsak gost

miljski podžupanji Lauri Marzi in ravnatelj krajevne knjižnice Nicoli Soia, ki je napovedal, da bodo prenovljeni prostori knjižnice imeli tudi bogatejšo ponudbo slovenskih knjig. Devetak pa je dodal, da bo nova struktura razpolagala tudi z dvorano, ki jo bodo poimenovali prav po zasluženem kulturnem delavcu, po katerem nosi ime krajevno slovensko društvo.

Pogovor med Jolko Milič, Jurijem Paljkom in založnico Mirano Antonij je potekal v posebnem vizualnem okolju, saj so na stenah muzeja Cara' visele slike novogoriškega umetnika Aleksandra Pece, čigar razstavo so odprli pred nedavnim. Prisoten je bil tudi slikar sam, o katerem je Jurij Paljk povedal, da so mu njegove podobe, ki izhajajo iz sveta risank in mang, filmov in reklamnih plakatov, izražajo pa vselej kompozicijo in uglašenost z deli velikih umetnikov 17. stoletja, vedno vzbujale zanimanje. Peca, ki je svojo izobraževalno pot krojil na beneški likovni akademiji, je zaupal, da ga svet sodobnega umetniškega abstraktnega izražanja ni nikoli prevzel. Res je, da avtor vsebino svojih podob črpa iz sodobnega 'multimedijskega' okolja, preko metafizičnega pristopa pa jih postavlja v brezčasno okolje ali bolj ozačje. Kot je na odprtju njegove razstave dejal umetniški kritik Joško Vetrhi, se Peca povezuje na tradicijo evropskega slikarstva, in sicer baroka (npr. francoskega dvornega slikarja Ludvika XIV. Hyacintha Rigauda). Marsikatero delo v miljskem muzeju pa kaže na izreden, pretiran "caravaggiovski" realizem, ki skoro meji na ameriški fotorealizem. To je po Vetrhihovem mnenju pravzaprav njegova slogovna značilnost, saj mite, simbole, fetišje, tudi deviacije in perversije naše sodobne družbe, denimo japonske najstnice v ličnih oblačilih, samurajske vojščake in vojščakinje, kamiškaške letalce, Aleksandru Peci uspe z ironijo in sočustvovanjem prevrednotiti ter spremeniti v izzivalne priložnosti za razmislek o našem tu in sedaj. Dogodek v muzeju Cara' je potekal ob misli na žensko ustvarjalnost ob bližajočem se 8. marcu: udeleženke večera so tako s seboj odnesle lep spomin na večer in tudi šopek mimoz.

IG

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE Lep dogodek za prihodnost vasi

"Drevesa ne sadiš zase, ampak za svoje sinove in vnuke"

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje podarja vsem vaščanom sadiko češnje z željo in upanjem, da bo njena posaditev obnovila in utrdila čut pripadnosti temu kraju in njegovemu naravnemu okolju. Njeni cvetovi naj polepšajo še veliko pomladi, posebno mladim rodovom, ki se bodo v bodoče sladkali z njenimi sadeži in ob tem podoživljali zgodbe naših nonotov ...

To prisrčno sporočilo visi na vseh 100 sadikah češnjevih dreves, ki so jih člani SPD Mačkolje darovali sovaščanom in vaščanom Križpota na lepi prireditvi, ki je bila v prostorih krajevne srenjske hiše v soboto, 5. marca. Gre za ponoven dokaz društvenega prizadevanja, da bi v današnjem svetu ohranili vez z vsestransko tradicijo tamkajšnjega prostora. Je torej podvig kulturne in hkrati kmetijske (ter naravovarstvene) narave, ki ob pokroviteljstvu dolinske občine in sodelovanju Društva slovenskih čebelarjev iz Trsta finančno sloni na društvu samem.

Srenjska hiša je bila tako natrpana do zadnjega kotička, ko so otroci Otroške pevske skupine "z Ul'ce" pod vodstvom Brede Sosič Tul razveselili občinstvo s pevsko dobrodoščico. Uraden pozdrav na dogodku Mačkolje - Vas češenj je izrek predsednika krajevnega prosvetnega društva Matej Tul, ki je poudaril osrednji daljnovidni namen načrta: "Drevesa ne sadiš zase, ampak za svoje sinove in vnuke". Po nastopu župana Sandija Kluna je tajnik SPD Mačkolje Niko Tul podrobneje razčlenil dve vsebinski smernici te pobude. Njegov pogled je bil najprej usmerjen v preteklost.

"Naše društvo ima za seboj skoraj 65-letno prehojeno pot, njegova formalna ustanovitev sega v mesec maj leta 1952. Takrat so po 'paštih' v okolici vasi zorele najlepše češnje, ki so jih - v tistih povojnih letih obnove in pomanjkanja - naše none nosile na glavi, v košarah oz. 'plenjerjih', v mesto in jih tam prodajale. Deset let pozneje, junija 1962, so v Mačkoljah priredili prvi Praznik češenj, na katerem so poleg pevsko-glasbenega programa in pristnega druženja obiskovalcem ponujali tudi češnje". Ta sadež je bil v ti-

stih letih prepoznaven in zelo cenjen krajevni proizvod, ki je v naslednjih desetletjih žal šel skoraj v pozabo. "Češnjava drevesa, zasajena med oljkami in trtami, so sicer še vedno cvetela in obrodila, a za spremenjene družbene in gospodarske razmere naše in okoliških vasi ta sadež ni bil več zanimiv. Ta povezanost našega

Predsednik SPD Mačkolje Matej Tul (foto IG)

društva s češnjami nam je bila za vzgib in spodbudo pri udejanjanju zamisli, s katero bi ponovno ovrednotili to sadno drevo in vse, kar je z njim povezano", je obrazložil tajnik, nato je razčlenil še krajinski vidik načrta. "Cvetoča češnjava drevesa v pomladnem času ustvarjajo eno od značilnih in

bodo že letos cvetela in v naslednjih letih tudi rodila. To je poroštvo in bogastvo za prihodnje rodove, za naše sinove in hčere. Zasadiš torej dreves nasploh, in sadnih še posebej, predstavlja dolgoročno skrb za naravno okolje, ekološko dejanje, ki seže dlje od zakonov, zaščitenih območij in uradnih 'naravovarstvenih' organizacij", je dejal in povabil starejše in mlajše sovaščane ter nove prebivalce, naj skrbno gojijo to dragoceno drevo.

Ob koncu prireditve je stopil pred občinstvo tudi predsednik Društva slovenskih čebelarjev, domačin Danijel Novak in jasno obrazložil razloge, zaradi katerih so domači čebelarji pristopili k mačkoljanskemu prazniku. Dejal je, da so čebele jasen kazalec uravnovešenosti naravnega in biotskega sistema. Spregovoril je o procesu opravevanja: to je način, da se cvet oplodi in da se nato rodi seme, ki naknadno daje sadove. "Če bi danes čebel ne imeli, bi drevesa obrodila le 20% sadežev.

Foto IG

razpoznavnih podob naše vasi. Točneje bi bilo: 'so ustvarjala', saj so v teh prvih letih tretjega tisočletja lastniki opustili obdelavo številnih kmetijskih površin. Razloge za tako stanje je Tul našel v staranju prebivalstva, v vse večjem nezanimanju za kmetijske dopolnilne dejavnosti in celo v razprodaji zemljišč. Počasi, a neizprosno, se izgublja čut pripadnosti nekemu skupnemu prostoru in čut vzajemne skrbi za njegovo okolje. S tem načrtom želijo Mačkoljani narediti dejanski korak v smeri nekega novega razvoja. "Izročitev sadike češnje vsaki družini v Mačkoljah in na Križpotu je na prvi pogled le simbolno dejanje. Če pa bi se uredništva naša želja, da bi bile prav vse zasajene, bi to pomenilo sto novih dreves, ki

Prav zato je vloga čebel v prehrabi verigi neizmerno pomembna. Novak je postregel z dvema zgovornima podatkom. V Evropski uniji je za 240 milijard evrov hrane proizvedenih na podlagi dejavnosti čebel, "prav tako je vsaka tretja žlica hrane, ki jo zaužijemo, sad dela čebel", je poudaril. Prav zato gre čebele čuvati, in to tudi z opuščanjem fitofarmaceutskih pripomočkov, "ki te žuželke uničujejo, posledično izjalovijo tudi sadno moč naših dreves".

Ko se bomo zato v prihodnje odpravili na tradicionalni Praznik češenj, bodo ti slastni sadeži imeli povsem drugačen okus in prizvok: govorili nam bodo po mačkoljansko!

IG

TRŽAŠKO KNJIŽNO SREDIŠČE Gostja ob kavi (Primo Aroma) naturopatinja Erika Brajnik

Hrana je lahko pravo zdravilo za telo

Verjetno je bilo zadnje srečanje ob kavi, v sredo, 2. marca, eno najbolj obiskanih tovrstnih dogodkov, kar jih pomnimo. Tema je bila namreč zanimiva oziroma taka, ki se zlahko prikupi ljudem. Naturopatinja Erika Brajnik, ki redno objavlja svojo rubriko v našem časopisu, je namreč predstavila svojo zadnjo knjigo *Naturopatski nasveti*, predvsem pa je spregovorila o naturopatiji nasploh, ki je v naši družbi v zadnjih letih vse bolj upoštevano področje, ko gre za zdravljenje telesnih motenj. V pogovoru z Martino Kafol je Erika Brajnik razčlenila alfo in omego te zdravstvene veje, pri kateri ima naturopat predvsem nalogo, da celostno obravnava človeka: človek je namreč skupek duševnega in fiziološkega stanja. Obe enoti sta soodvisni, fizični znaki šibkosti kažejo na duševne motnje (jeza, žalost, obup, negotovost itd.) in obratno. Naturopat mora raziskovati vzroke fizičnega neskladja, "poiskati mora, kje in zakaj človek izgublja energijo". Na-

Foto damj@n

vodila so individualna, na podlagi naravnih tehnik naturopat izlušči morebitni razlog in ga poskusi rešiti, nato je njegova naloga ta, da človeka nauči, kako naj v prihodnje sam skrbi za uravnovešenost svojega telesnega sistema. "Svoje telo moramo sami obvladati, da bomo akterji svojega življenja".

Ključnega pomena je v tem procesu hrana. Prehrabene napake (to je uživanje napačnih živil) zaustavljajo energijo v telesu, in če se pravočasno ne poseže, lahko nastopi bolezen. Hrana je v tem vidiku pravo zdravilo, ki ga nič ne more nadomestiti, niti telesna vadba ne!

Erika Brajnik, katere goriško predavanje v sklopu srečanj Skupnosti družin Sončnica je bilo v prejšnji številki našega tednika deležno temeljite obravnave, je v TKS napovedala tudi kongres naturopatov, ki bo letos prvič v Sloveniji.

IG

Umetniki za Karitas v DSI

“Le tisti, ki v Boga verjame, lahko sprejema tujca”

Umetniški duh, povezan s karitativno dejavnostjo, je tudi letos raznežil občinstvo vsebinsko dvojnega ponedeljkovega večera DSI, 29. februarja. Na stenah Peterlinove dvorane so namreč vi-sele nekatere slike, ki sestavljajo skupino 161 umetniških del, ki so jih udeleženci 21. Mednarodne kolonije na Sinjem vrhu nad Ajdovščino izdelali od 17. do 21. avgusta lani. Gre za tradicionalen dogodek vsakoletne ponudbe DSI, ki je tudi letos povabilo na Donizettijevu osrednje akterje tega pristrčnega dogodka. Sergij Pahor je pred mikrofonom najprej povabil “dušo in srce” gibanja Umetniki za karitas,

bil tako velik, če se ne bi vrstile številne razstave umetnikov in njihovih del. Gospa Ličen je naznala vrsto odmevnih postavitev (v Bruslju, Gorici, Ljubljani in

Franciška, v kateri zavzema rimski škof jasno stališče do migrantskega vprašanja. Dejansko je sveti oče že s samim besediščem nakazal svoje stališče glede te tema-

integracijskimi politikami naših držav. Prav tako je res, da nas ob svojem prihodu migrant sili v to, da se mi sami soočamo s svojo omiko, kulturo, izročilom. “Begunci nas silijo v to, da se mi spremenimo. Kako naj živimo te spremembe, da bo lahko postala integracija vzajemna obogatitev?”, se je vprašal g. Rebec. Odgovor nam ga ponuja sveti oče: vse temelji na usmiljenju, ki ga prejmemo od Boga. Prepričano moramo verjeti v to, da nas Bog ima rad, da imamo v njem oporo: le na tej predpostavki lahko stopim v odnos z drugim, ker vem namreč, da tudi jaz nisem sam. “To je navsezadnje kultura srečevanja: pripravljen sem ponuditi sebe drugemu in od drugega sprejemati”. Val migrantov, ki so nositelji svoje omike in verskega izročila, ne gre zato doživljati kot nevarnost, temveč kot priložnost.

Kleno religiozno življenje beguncev, denimo islamskega sveta, lahko v nas vzbudi željo po večjem izpričevanju naše veroizpovedi. Medijsko-politična scena vidi v migrantih grešne kozle, nad katerimi znaša pa le svojo frustracijo. Po drugi strani pa je prav tako res, da morajo begunci ob prihodu v naše kraje spoštovati naš način življenja in zakone, ki ga uravnavajo: za to pa so potrebne jasne smernice, ki jih morajo oblasti migrantom ob prihodu takoj predstaviti. Papež se zavzema tudi za resnico v zvezi z razlogi, ki so na tisoče ljudi silili na tvegano pot izseljevanja. Pri tem je g. Rebec poudaril odgovornosti ekonomskih centrov moči našega zahodnega sveta, ki so zlasti v zadnjih petnajstih letih na Bližnjem vzhodu samovoljno skovale marsikatero usodno vojno-politično potezo. Prislunhni zato papeževemu apelu, ki nas roti, naj postanemo oziroma ostanemo osebe, v katerih se izraža Bog. “Mitenju svojega stališča. “Sprejetje beguncev je vselej prisotno v naši krščanski kulturi: v vsakem migrantu se namreč kaže Gospod, le tisti torej, ki v Boga verjame, lahko sprejema tujca”. Te osebe so se namreč podale na pot iz preprostega razloga, da bi izboljšale svoje življenjske razmere: “Mar tega načela se ne drži vsak izmed nas?”, je vprašal predavatelj. Res pa je, da se ob prihodu v naše kraje begunci soočajo z nejasnimi

Mira Ličen Krmptič in g. Slavko Rebec (foto damj@n)

drugod), ki so imele zaželjen učinek. “Danes pa smo kot vsako leto tu pri vas predsem zato, da se pogledamo v oči in da še enkrat potrdimo, da je za življenje potrebno dvoje, kruh in umetnost”, je dejala. Likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn, ki zvesto spremlja kolonijo, pa je v nadaljevanju podrobneje spregovorila o delu in umetnikih lanskega srečanja na Sinjem vrhu. Preko toplih

barvnih palet abstraktnih pokrajin Barbare Demšar iz Škofje Loke se je pogled kritičarke premaknil k vedutam z jasno krajevno določljivostjo ambasadorke Marije Efremove, po rodu iz Skopja. Ekspresivno neposredne, nezadržno impulzivne vizualne podobe Črtomirja Freliha iz Nomenja pri Bohinju so se na stenah Peterlinove dvorane dopolnjevale s stiliziranimi liki Brigitte Kollegger iz kraja Bruck na Muri in s preprostimi figuralnimi junaki s portretnim značajem v grafični tehniki Lare Likar, rojene v Plačah pri Ajdovščini. Kromatično in vsebinsko bogate podobe Adela Seyouna iz Bagdada so občinstvo popeljale v magičnost orientalskega okolja; ilustracije Mariborčanke Karmen Smodiš pa imajo nežen pridih krščanske ikonografije. Tesna je vez, ki jo Lucija Stramec

vzpostavlja z naravo; Tanja Tanevska iz Skopja pa je na Sinjem vrhu nadaljevala svojo barvno govorico, s katero upodablja glasbilo. Veljko Toman se v umetniških delih najraje posveča krajskim motivom: gotovo je imel na Sinjem vrhu ugodne “naravne” okoliščine... Vsak migrant je oseba in jo tako moramo obravnavati Drugi del večera je bil namenjen migrantskemu vprašanju. Za predavalno mizo sta sedla g. Slavko Rebec, v. d. ravnateljka Škofijske karitas Koper, in slikarka, že udeležena kolonije, Mira Ličen Krmptič. G. Rebec je izhajal iz januarске poslanice papeža

Jožica Ličen (foto damj@n)

gospo Jožico Ličen, ki je občinstvu spregovorila o miselnem izhodišču, na katerem je slonela kolonija 2015.

V spomin na Bogdana Žorža Lanski dogodek na Sinjem vrhu, ki nastaja v organizaciji Škofijske karitas Koper, je bil posvečen sodelavcu in prijatelju kolonije, pokojnemu pedagogu Bogdanu Žoržu. “V njegovem klicu **Veselite se življenja** se namreč zgoščata vsa njegova osebnost”, je dejala gospa Ličen, ki v brošuri kolonije razlaga, da so Umetniki za karitas bili zraven takrat, ko sta Bogdan

Bogdan Žorž

Žorž in soproga ustanavljala mladinski dom v Čepovanu. **Druga kolonija Umetniki za karitas je bila namenjena ‘njegovim otrokom’.** Veliko otrok in mladih je zaradi tega začelo novo pot... - je še zapisala. Prav zato so se prireditelji odločili, da bo denar prodanih del bogatil sklad Bogdana Žorža za pomoč otrokom (**Škofijske karitas Koper, Skalniška 1, 5250 Solkan, TRR SI56 2450 0900 4155 438, sklic SI00 29024, namen: Sklad Bogdana Žorža za otroke**).

Namen kolonije in celotnega načrta je torej dvojen, umetniški in karitativen. Gotovo bi medijski domet Umetnikov za karitas ne

Anamarija Stibilj Šajn (foto damj@n)

grantske dinamike nas silijo v to, da sami spremenimo svoje življenje”, je dejala Mira Ličen Krmptič, ki kot oseba in umetnica čuti dolžnost, da se postavi na pravo stran. Ta stran je tista, ki nas postavi pred preprosto dejstvo, “da moramo ljubiti bližnjega kakor samega sebe”. Bog ne daj, da bi se nekoč sramovali, “da nismo z ljudmi ravnali kot ljudje”!

Obvestila

Bogoslužni spored v Rojanu: vsak petek ob 16. uri križev pot; 20. 3. 2016 oljčna nedelja: ob 9. uri: blagoslov oljk in sv. maša z branjem Kristusovega trpljenja. Prenos po radiu Trst A; 24. 3. 2016 veliki četrtek - ob 17. uri: sv. maša zadnje večerje; 25. 3. 2016 veliki petek - ob 17. uri: branje Kristusovega trpljenja, češčenje križa in obhajilo - zbor poje postne pesmi; 26. 3. 2016 velika sobota: priložnost za sv. spoved od 16.30 dalje - na razpolago bo več spovednikov; 27. 3. 2016 Velika noč - ob 9.

uri: slovenska sv. maša in blagoslov velikonočnih jedi. Prenos po radiu Trst /A; 28. 3. 2016 velikonočni ponedeljek: ob 9. uri sv. maša.

Darovi

V spomin na Viktorijo Novak darujejo za rojanski cerkveni pevski zbor Ada in Pino Gustinčič 30 evrov in Lidija Piščanc 20 evrov.

V spomin na Viktorijo Novak daruje za rojansko Vincencijev konferenco H. P. 20 evrov.

Za rojansko glasilo Med nami daruje Anita Podobnik 10 evrov.

Barbara Fužir

Opazanja pupe iz celinske Slovenije, ki je v zamejstvo prispela po skrivnostnih poteh ljubezni

KRASNI KRAS (4)

Zapojmo eno po domače ali “So najlepše pesmi že napisane?”

Rada pojem. Ne vem, če ravno dobro, milozvočno, a dejstvo je, da imam s tem veselje. Še kot deklica sem pela ob namišljenem mikrofoni, si predstavljala, da bom postala slavna pevka (ali pa vsaj vodilni glas kakšnih slovenskih “spajsik”). Navdihoval me je tudi Toto Cutugno s pesmijo Insieme 1992, ki je leta 1990 zmagala na mednarodnem glasbenem tekmovanju Eurosong. Mlada, sveža, v nove ureditve in v številne nove male državnice kmalu razdeljena Evropa se je tistega leta družno odločila za tega italijanskega pevca iz Trsta, katerega spremljevalni pevci so bili znani glasbeniki iz slovenskega zamejstva ...

Dvigajte obrvi? Prvič slišite to precej impresivno informacijo? Tudi sama sem jih, ko sem (še pred nedavnim) izvedela, da ni Toto noben Tržčan, ki se v znamenju multikulturalizma v tem “našem-vašem-njihovem” Trstu družbi z zamejskimi pevskimi zbori in (to so bile moje drzne otroške sanje) morda zna celo malo slovensko - ampak prihaja iz Toskane. Še pri Jadranskem morju ne živi. Brez zveze...

Tudi spremljevalni vokali na mojo veliko žalost (to sem odkrila enkrat ob prelomu tisočletja) niso prihajali iz zamejstva - ampak iz Ljubljane. Imenovali so se Pepel in kri in v 70. let so na Evrosongu z Dnevom ljubezni zastopali Jugoslavijo. To grenko pilulo sem še nekako sprejela, a da bi bil Toto 500 kilometrov stran od slovenske meje - ne, to pa ni slo v mojo logiko.

Srce se mi je paralo od moje porušene glasbene pravljice o združenju Evropi, kjer bi Toto in vsi ostali govorili slovensko. A moji starši, tete in strici, ki so vedno družno spremljali izbere Evrosonga, so mi to idealno zgodnico, kjer se imajo vsi radi in v prostem času verjetno objeti prepevajo slovenske narodne pesmi, predstavili na začetku 90. let kot neizpodbitno resnico. Pepel in kri so seveda poznali in so se vsaj tu zavedali svoje kreativne svobode, a verjetno je v njihove upe o mladi državi enostavno zdrsnil Toto kot poslovenjen Tržčan. Da bi bil v ozadju morda čisto logičen in racionalen vidik takšnega sodelovanja (izbor je bil namreč v Zagrebu, še zadnjič v skupni Jugoslaviji), je bilo njihovi kolektivni in bratski miselni zavezani tuje. Kot mali “muli” v prvih razredih

osnovne šole so mi nacionalni izbori Eme (slovenski predizbor) in nato Eurosong vedno predstavljali nacionalni ponos. Doma so se starši, strici in tete na ta dan vedno zbrali in navijali pred televizorjem podobno zagreto, kot danes vzklikajo ob Petru Prevcu ali Tini Maze. Tisti, čigar (tuji) kandidat se je najbolj približal dobri uvrstitvi, je domov odnesel malega (živega) pujska. Slovenski predstavniki so bili namreč praviloma na rezultatnem repu. Na srečo so bili tovrstni izbori le enkrat letno.

Na Emi so se na začetku praviloma predstavljali znani in obetavniki slovenski pevci - ki so peli v, tako je, slovensčini. Tako sem tudi spoznala Ylenijo Zobec in njen Hokus pokus si še vedno zavrtim takrat, ko me daje jeza na ves moški svet. Dolga leta sta vsa moja družina in okolica družno gledali te izbore, a z leti je to prav žalostno zamrlo. Ne toliko zaradi našega staranja kot zaradi dejstva, da na Emi nečesa praktično ne slišiš več. Slovenščine. Postala je šov, kjer je po novem najbolj očitno znanje lučkarjev in dejstvo, kako dobrega učitelja angleščine so imeli pevci.

Če se nekoliko sitno pridrušam, to žal postaja značilnost vedno več proslav in prireditve. Samo da je šov, da se sveti, bliska ... da se vsebina, pa če je je dosti ali malo, prikrije.

Ugotovila sem, precej osupla, da v zamejstvu občasno moje znanje slovensčine in slovenske kulture - ni zadostno. Na Martino, ko smo v družbi doživljali intelektualni “giri” po vseh odprtih društvenih prostorih na Proseku, smo se nazadnje znašli tudi v prostorih pevskega zbora. Srce mi je brnelo, komaj sem čakala, da slišim kakšno domačo, ljudsko in s pevci ubrano pritegnem.

Da sem prve tri prvič slišala, sem še razumela (“Medvojnje primorske”, mi je prišepnila sosedka). Da nisem poznala nobene o trgatvi, me je že malo bolelo (tudi Štarska je vinorodna!). Da pa je bila na koncu edina, ki sem jo lahko z moškimi pevskimi zborom pela, Žabe svatbo so imele, pa je - mило rečeno - bolelo v dno duše.

Moja sosedka, ki je sčasoma obupala nad mano in tem, da mi mora za vsako pesem razlagati njeno ozadje, je razočarano zmajala z glavo. “Te moramo malo naučiti slovensko”!

SLOVENSKO KULTURNO ŠPORTNO DRUŠTVO TIMAVA iz Medjevasi v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo vabi na predstavitev knjige

PTIČJE KVATRE

Avtor **Danijel Čotar** in ilustrator **Matej Susič** bosta v pogovoru z Eleno Legiša povedala marsikaj zanimivega iz življenja naših ptic

v četrtek, 17. marca 2016, ob 20. uri v dvorani kmečkoga turizma Pernarčič v Medjvasi

Posvet o šolstvu v videmski pokrajini

V šoli tudi zavest o slovenstvu

Razvoj večjezičnega šolstva na Videmskem je bil v ospredju okrogle mize, ki je bila v ponedeljek, 29. februarja, v občinski dvorani v Špetru. Ob 15-letnici odobritve zaščitnega zakona sta jo priredila Slovensko kulturno gospodarska zveza-SKGZ in Združenje Darko Bratina.

O ustanovitvi dvojezične šole v Špetru, o zapletenosti zaščitnega zakona, o možnostih, ki jih ponuja tako po uvedbi pouka slovenščine v italijanskih šolah kot po razširitvi dvojezičnega šolstva v 18 občinah, ki sodijo v območje izvajanja zaščitnih določil, so govorili nekdanja ravnateljica dvojezične šole Živa Gruđen, parlamentarka Tamara Blažina, na telefonski vezi (zaradi bolezni) deželna odbornica

pri Deželnem šolskem uradu Igor Giacomini.

Okroglo mizo sta s pozdravom uvedla pokrajinska predsednica SKGZ Luigia Negro in špetrski župan Mariano Zufferli, ki je

ritoriju ponuja zakon predvsem s sredstvi na podlagi 21. člena. Srečanja se je udeležila številna publika, med drugimi slovenska generalna konzulka v Trstu Ingrid Sergaš, konzulka Eliška Kernič Žmavc, župani Srednjega Luca Postregna, Sauodnje Germano Cendou, Prapotnega Maria Clara Forti, Tipane Claudio Grassato, dreški podžupan Michele Qualizza, pokrajinski svet-

nik Fabrizio Dorbolo', predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila in podpredsednik Giuseppe Firmino Marinig.

Okroglo mizo, ki jo je povezoval časnikar Michele Obit je končal videmski prefekt Vittorio Zappalorto z ugotovitvijo, da je manjšina bogastvo ter zagon k boljšemu razvoju. Če bi imel sina, bi ga vpisal v dvojezično šolo, je dejal. Pokrajinski predsednik SSO Riccardo Ruttar pa je dejal, da bi ob slovenskem jeziku šola morala posedovati novim generacijam tudi zavest o slovenski

za šolstvo Loredana Panariti in vodja Urada za slovenske šole

poudaril možnosti gospodarskega razvoja, ki ga obmejnemu te-

identiteti.

Larissa Borghese

POGOVOR Predsednik ZSSDI, Ivan Peterlin

"Naj bodo tudi Slovenci protagonisti ob Giru d'Italia"

Benečija bo 20. maja pri- zorišče 13. etape vsedržavne tekme Giro d'Italia. O tem smo postavili nekaj vprašanj Ivanu Peterlinu, predsedniku Združenja slovenskih športnih društev v Italiji.

Kako mislite biti prisotni ob tem pomembnem športnem dogodku na območju, kjer živi slovenska narodna skupnost?

Kolesarska dirka Giro d'Italia je nedvomno ena najbolj prestižnih in odmevnih športnih manifestacij v Italiji. Ob kapilarnem televizijskem kritju vseh dogodkov na Giru ljudje iz etape v etapo predvsem spoznavajo geografsko lepoto italijanskega polotoka (dogodke z Gira prenašajo malodane vse evropske televizijske hiše in preko satelita televizijske hiše onkraj oceana). Naenkrat se ob pričarani televizijski sliki čutijo poenotene, združene v neko državno skupnost. Tudi to je Giro. Na le-to bi morali pomisliti tudi naši ljudje, prebivalci krajev, po katerih se bo vila dirka. To je namreč enkratna in mogoče nepovrnjiva priložnost, da iz anonimneža postaneš protagonist.

Za Slovence v Nadiških in Terskih dolinah je Giro enkratna priložnost.

Benečija bo medijsko izposta-

vljena kar nekaj dni. Vsa Italija bo spremljala dogodke, ki bodo tudi na teh tleh. No, in tu je vprašanje: kako priti do izraza in predvsem, kako izpostaviti tudi našo slovensko prisotnost. Mislim, da se je treba aktivno vključiti – če je še čas – v organizacijski stroj, ki predvideva

tudi vrsto obrobni pobud in dogodkov, pogovoriti se je treba s športnimi redakcijami, ki bodo dogodek krile, organizirati je treba nekaj vidnega in odmevnega. Mogoče pa bi bilo dovolj pripraviti tudi in samo tiskovno konferenco na temo slovenskega športa v Benečiji.

Kaj bi po vašem lahko slovenska manjšina pridobila?

Po mojem je to lahko priložnost, ko širšemu svetu spregovorimo o nas samih, o našem življenju, predvsem pa o naših pozitivnih korakih, ki so usmerjeni v sodelovanje na vseh ravneh z bližnjo republiko Slovenijo. Lahko bi ravno ob tej priložnosti izpostavili neoporečno dejstvo, da je manjšina bogastvo, da je most v obmejnem prostoru, kjer se gradijo novi – evropsko nastrojeni – predvsem gospodarski odnosi. Če to na vseh ravneh danes izjavljajo in izpostavljajo vsi župani iz tega okolja, zakaj ne bi tega izpostavili tudi mi ob takem dogodku, kot je Giro? Mogoče pa je to tudi velika priložnost, da v javnost prodre zgodovinska informacija, ki govori o tem, da so Slovenci v Benečiji povsem avtohtona slovenska jezikovna komponenta in ne to, kar tako radi ponavljajo nam nenaklonjeni krogi, ki v javnost sistematično pošiljajo lažno informacijo, da smo Slovenci neki ruski privesek, ki nima nič skupnega s slovenščino in slovenskim narodom. Giro je lahko priložnost, da se te dezinformacije tudi javno postavijo na laž.

L. B.

Še o Slovencih v Ameriki (5)

Kako je z novimi mladimi slovenskimi priseljenci

Poleg Fontane, o kateri sem se razpisal v prejšnjem javljanju, je najizrazitejši slovenski center v Kaliforniji San Francisco. Tudi sem so se Slovenci začeli priseljevati konec 19. in v začetku 20. stoletja. A za razliko od Fontane je migracija sem potekala konstantno vse do današnjih dni. Začetno ekonomsko migracijo je po drugi svetovni vojni okrepila skromna politična migracija, temu pa nato spet sledila ekonomska migracija v prihajajočih desetletjih. Zadnja leta mlade privabljajo predvsem visokotehnološka podjetja v Silicijevi dolini.

Zato je zelo aktualno vprašanje vključevanja mladih novih priseljenec v obstoječe slovenske organizacijske strukture. A situacija na tem področju ni najbolj rožnata (ne le v Kaliforniji, ampak nasploh). Naj navedem dva konkretna primera, ki sem ju sam doživel.

Čeprav se je v Toronto v zadnjih letih izselilo na stotine mladih

“da so tukaj sami stari komunisti”.

Jasno je, da mladi, ki odraščajo v Sloveniji, ne morejo pridobiti nobenega vedenja o zamejski in izseljenki dimenziji slovenstva, saj sta ti v šolstvu in medijih povsem spregledani. Kakšne posledice to prinese, pa lepo ponazarjata navedena primera. A upajmo vendarle na bolj pozitiven razvoj dogodkov v prihodnje. Ko sem sam obiskal martinovanje v San Franciscu, je tam bilo pol ducata mladih, ki so se priselili v zadnjih letih. V slovenskem domu še vedno ponujajo sobotno šolo slovenščine in pravkar začetniško skupino prevzema deklet, ki je iz Slovenije prišla letos.

sicer bilo, a razkropljenih po vsem Bayju, okoli 1.000). Župljani pa se s tem niso sprijaznili. Odločno so se uprli, med drugim tudi tako, da so se vsako nedeljo zbirali na pločniku pred nekdanjo cerkvijo in tam molili. Molitev je bila uspešna, za Božič leta 1996 so lahko spet vstopili v svojo cerkev. Menda je to edini primer v ZDA, da bi bila spet obujena kakšna ukinjena etnična župnija.

V vsaki slovenski hiši v ZDA na stenah visijo spomini na Slovenijo

Obuditev je sicer prišla z majhno spremembo. Župniji so se pridružili tudi poljski verniki. Vse tri etnične skupnosti danes tudi oskrbuje poljski župnik. Če pa je v Kaliforniji na študiju kakšen duhovnik iz Slovenije, ga rojaki radi povabijo medse in izkušnje kažejo, da se povabljenca radi odzivajo in mašujejo za rojake. Kot v drugih izseljenkih skupnostih sem bil tudi tukaj deležen neverjetne gostoljubnosti slovenskih rojakov. Zavaliti sem moram predvsem družini Plut, ki me je tako prijazno sprejela medse ter mi odprla vrata tako svojega doma kot slovenske skupnosti.

Posebej se prileže sredi San Franciscu piti dobro domače vino, izdelano po receptih prednikov iz Slovenije, in to celo v pravi zidnici sredi te metropole. Slovenci v Kaliforniji (kot tudi rojaki v vseh ostalih izseljenkih skupnostih) so vedno veseli obiskov iz Slovenije. Le teden dni po mojem odhodu pa jih je doletel še posebno pomemben obisk. V goste je prišel predsednik slovenske vlade dr. Miro Cerar. Skupnost ga je z veseljem pričakovala.

Slovenski dom

Slovencev, tega v izseljenkih organizacijah ni zaznati. Letošnje poletje, ravno ob mojem obisku, se je za spremembo nekaj mladih pripeljalo na eno izmed slovenskih “farm” na obrobju Toronta. Glavna motivacija za obisk je bil zastoj bazen, tako so jo hitro ob začetku kulturnega programa popihali v vodo. Kasneje sem se z eno izmed deklet zapletel v pogovor. Že rahlo zgroženo mi je dejala: “Ali si videl, kakšni čudni ljudje so tukaj? Pred domom imajo kip duhovnika z otrokom, le kaj naj bi to pomenilo”, z jasno namigovanjem na pedofilijo. Dejansko je šlo za kip škofa Barage s knjigo v rokah, ko uči indijanskega otroka (škof Baraga je med vsemi Slovenci v Kanadi in ZDA zaradi svojih nespornih zaslug in velikega ugleda tudi med večinskim prebivalstvom (in še posebej Indijanci) zelo spoštovana oseba). Ko sem jo presečen vprašal, ali ni tisto škof Baraga, mi je bilo iz njenega pogleda jasno, da se ji niti sanja ne, kdo bi to lahko bil.

Drugačna, a kljub temu nezaviljiva je bila tudi izkušnja slovenske skupnosti v San Franciscu, kot so mi jo pripovedovali. Tudi tukaj mladi niso pretirano zainteresirani za vključitev v slovensko skupnost. Ko so nekateri bili na neki prireditvi, so jih “stari Slovenci” vprašali, zakaj ne pridejo pogosteje. Odgovor se je glasil, da bodo sedaj prišli, a so se tega dolgo izgibali, saj so mislili

Ključni strukturi Slovencev v San Franciscu sta “slovenska hala”, kot narodni dom imenujejo rojaki sami, in župnija Gospodovega rojstva. “Slovensko halo” so Slovenci odkupili leta 1923, tam so prej bili prostori tovarne, ki je izdelovala žarnice, prostor so preuredili in ga neprekinjeno uporabljajo do danes. Prostore si deli pet različnih slovenskih organizacij, tudi takšne, ki naj bi bile na različnih ideoloških blokih. Rojaki so mi pripovedovali, da ne-

Zbrana družba na martinovanju

katero posameznike to še nekoliko moti in ne hodijo na vse prireditve, večina pa se na to ne ozira in se prireditve udeležuje ne glede na organizatorja. Zanimiva anekdota je povezana z župnijo Gospodovega rojstva. Cerkev so Slovenci upravljali skupaj s hrvaškimi verniki. A število župljanov se je zmanjševalo, zato jim je škof cerkev 1. junija 1994 odvzel in župnijo ukinil (vseh slovenskih vernikov naj bi takrat

Upam, da bo tudi ta obisk še dodatna motivacija za njihove aktivnosti. Hkrati pa upam, da je bil učinek tudi obraten. Da tudi slovenski oblastniki ob takšnih obiskih začutijo izseljenke skupnosti in bo slovenska politika v prihodnje rojake po svetu bolj zanimala kot pomemben del slovenskega naroda in hkrati priložnost, ki je ne gre izpustiti iz rok.

Dejan Valentinčič

Premier Cerar ob govoru o begunski krizi molči o revščini v Sloveniji

Post je čas za molitev, odrekanje in miloščino!

V Sloveniji spori in nape-
tosti v politiki in po
ideološko-političnem me-
rilih razdeljenem prebivalstvu
naraščajo, potem ko se je že zde-
lo, da so napetosti dosegle vrh,
celo s tveganji in nevarnostmi
za usodo in obstanek države. Z
dogodki, kot so zlasti
zastrašujoči odgovori
premierja Mira Cerarja
na opozorila civilne
družbe, s kritiko obla-
sti zaradi politike in
ukrepov pri spreje-
manju beguncev, pa
on sporoča predvsem
dvoje. Najprej, da bo
utišal sleherni kritiko
delovanja vlade in koa-
litije, javnosti pa vce-
pil strah pred kaznimi
in drugimi represivni-
mi ukrepi, saj je oblast
svoje kritike začela ob-
toževati, da uporabljajo
t. i. sovražni govor
in, da so postali ne-
kakšni na novo izumljeni
fašisti. Drugo, česar predsednik
vlade javnosti ne pove, pa je na-
mera, da levica ostane na obla-
sti, saj ima prepričljivo parla-
mentarno večino in svojo
oblast bi rada imela še dolgo
prihodnost, kolikor bi pač raz-
mere to dovoljevale in omo-
gočale.

Tisti, ki so pričakovali, da bi
pritisli civilne družbe, vključno z
Novo24TV, Mira Cerarja in nje-
govo vlado sredi mandata izri-
nili z oblasti, so najbrž videli
ali pa spoznavajo svojo zmotu.
Levica si oblasti, tudi za ceno in
primer hujših družbenih in po-
litičnih pretresov ali celo nemi-
rov v državi, pač ne bo dovolila
vzeti. Miro Cerar zagotovo brez
razlogov ni postal grob, nadut,

nestrpen v svojih mnenjih, kar
je bilo mogoče znova videti na
zborovanju njegovih privržen-
cev v ljubljanskem Cankarje-
vem domu. Tam je utemeljeval
politiko in ukrepe vlade pri
sprejemanju beguncev. Oni naj
bi pomenili vse in bi jih morali

rane, vendar je vse odvisno od
volje do življenja, ki bo v evrop-
skem človeku. Vse je odvisno od
tega, ali neka civilizacija skrbi za
svoj obstoj in za norme, ki to
omogočajo. Če ni etičnih vred-
not, če krščanska stališča Evropi
nič več ne pomenijo, potem so

napovedi o bližnji
islamizaciji real-
ne". Pu-
blicist Ber-
nard
Brščič pa
je v kritiki
Cerarjevih
stališč in
delovanja
glede be-
guncev za-
pisal, "da
bi prisilna
uedba
priselen-
skih sku-
pin Euro-
pa lahko pahnila v državljansko
vojno".

Med pogledi na razmere v Slo-
veniji navajamo skupino kato-
liških izobražencev iz Maribora,
ki so v izjavi z naslovom *Kam
greš, Slovenija!* prejšnji teden
opozorili na ključne težave slo-
venske države. Zapisali so, "da
je med temi narodova razdelje-
nost, ki po vzrokih, trajanju in
pojavnih oblikah nima primere
v Evropi, pri njenem razre-
ševanju pa smo v 25 letih od
plebiscita in osamosvojitve na-
redili odločno premalo. Nepo-
kopani desetstisoči pobitih med
vojno in po njej nas dramatično
opozarjajo, da se nimamo pravice
uvrščati v krog civiliziranih
narodov". Pa še komaj verjeten
dokaz o možnem stanju duha

in demokracije, ki ga je v ko-
mentarju, objavljenem v slo-
venskem katoliškem tedniku
Družina, napisal Bogomir Šte-
fanič in mu dal naslov *Molimo
za vse Hanžke*. V njem piše, da
je Matjaž Hanžek kot poslanec
Združene levice sprožil pobudo
in oblasti poslal zahtevo za pre-
poved govora skupin drugače
mislečih državljanov. Tako naj
bi prepovedali tudi molitvene
shode, ki jih v okviru medna-
rodne ekumenske pobude 40
dni za življenje v sedanjem po-
stnem obdobju v Ljubljani pri-
reja Zavod Božji otroci.

Toda, zdaj je postni čas in kma-
lu bo Velika noč, največji
krščanski praznik. Manica Fe-
renc je v praznični številki ted-
nika Družina zapisala, "da je v
Sloveniji nestrpnosti do vsega,
kar je drugačno, vedno več. Še
vedno je veliko pohlepa, golju-
fij, ravnodušnosti za stiske
sočloveka, egoizem je še zmeraj
družbena norma. Tudi revščina
se povečuje. Vendar je bilo že
huje, to je bilo tedaj, ko je člo-
vek na križ pribil Božjega sina.
Priznati bi si morali, da nismo
gospodarji sveta, ker živimo le
droben trenutek v večnosti".
Ob četrtri postni nedelji in
bližnji Veliki noči je najbrž prav,
da vsaj za kratek čas iz našega
razuma odstranimo politiko ter
se obrnemo k Bogu in sebi. Naj
bo to čas za premišljevanje in
dobra dela. Recept je preprost in
ga je v slovenskem katoliškem
tedniku Družina zapisal Marjan
Pogačnik. Glasi se: "Omejiti,
odpovedati se, tudi abstinirati".
Torej se očiščevati, v poizkusu
prenovitve, z molitvijo, postom
in miloščino. Gre tudi za tisto,
kar je v intervjuju za revijo
Ognjišče menil skladatelj in pe-
vec Jan Plestenjak. Po njegovem
prepričanju bi bil potreben post
od potrošništva. Dodal je, "da
naša družba potrebuje zavest, da
se je treba kdaj čemu tudi odpo-
vedati. Predvsem pa po-
trošništvu. V Sloveniji potrebu-
jemo ponovno zagovor vrednot,
čutenj in občutij".

Marijan Drobež

Kultura brez meja v Brdih

Narodno bogastvo neprecenljiv zaklad

V mrki, deževni soboti, 27.
februarja 2016, v krasno
prenovljeni Vili Vipolže,
ki je v jeseni prejela mednarod-
no priznanje Foglia d'oro kot
najlepše obnovljen kulturni
spomenik v sklopu projekta La
Fabbrica del paesaggio, so se v
vsej svoji naravni in kulturni le-
poti zaiskrila Brda tostran in on-
stran nekdanje meje. V čudoviti
dvorani, kjer se enkratno spajata
kamen in les, so se že četrto leto
zaporedoma srečali Brici na pri-
reditvi *Kultura brez meja*, ki se
vsakič prelevi v prisrčen praznik
prijateljstva za ljudi, ki jim je
skupno gričevnato območje in
jih je meja tako nasilno ločila.
Zadnja štiri leta skušajo spet
stakati naravne vezi na tem čudo-
vitem koščku zemlje, ki ga je

čas. Skupina osnovnošolcev
obeh narodnosti je razgibano
izoblikovala prikaz *Trije jeziki
ena šola*. Sočnost pojočega
briškega narečja pa se je kot iz
hrustljavih česenj pocedila iz
prizora *ABC Briščine*, v katerem
so se s sproščenostjo in z ime-
nitno obvladujočim tekstom in
narečnim izražanjem izkazale
tri deklice, Sara Pahor, Fiona Pa-
hor in Ana Princič, ki so si pri-
služile toplo ploskanje navdu-
šene publike. Dvojezično je
izzvenela čustev polna pesem
Alojza Gradnika *Jesenski večer v
Medani*, ki sta jo interpretirali
Andreja Benedetič in Astrid De
Bon. Med govornimi besedo so
se kot vitice na oporo ovijale Pe-
sme *Črišnje* A. Ipavca v priredbi
P. Quaggiata, ki jih je z gibji in
podajanjem košar odpela Žen-

Bog obdaril s soncem in vino-
rodno grudo, da se v jeseni za-
blestijo sočni grozdi, kot so lah-
ko poslušalci, ki so do zadnjega
kotička napolnili dvorano v Vili
Vipolže, poslušali iz pesmi A.
Daneva *Grozdi so dozoreli*; za-
pel jo je MePZ F. B. Sedej, tokrat
pod vodstvom Martine Hlede.
Še prej sta župana Občine Brda
Franc Mužič in Dolenjega Diego
Bernardis izrekla dobrodošlico
ter poudarila, koliko koristnih
in lepih vezi so do zdaj stkali ob
skupnem naporu. Prireditelj
Kultura brez meja je letos izzve-
nela tudi kot podpora predlogu
za kandidaturu vpisa dežele
Brda/Collio na seznam svetovne
dediščine Unesco. Ta naj bi
vključevala vse občine celotne-
ga območja z obeh strani nek-
danje meje. Pod naslovom
Čudežna dežela! Terra magica!
so gledalci lahko ob video po-
snetkih valovite briške pokrajine
in njenih naravnih ter kul-
turnih biserov uživali na vsebin-
sko bogatem večeru. Prireditelj
čas, ko je bilo v Brdih precej
drugače kot zdaj, ko imajo
kmetje vseh vrst strojev za ob-
delavo vinogradov, gospodinje
pa različne kuhinjske in gospo-
dinjske pripomočke, o katerih se
nekdanji briški ženam še sanja-
lo ni. Briška žena, je bilo rečeno,
je s svojim garaškim delom pod-
pirala tri vogale hiše, včasih pa
še četrtega. Zaposlovala so jo ra-
zlične naloge: gospodinjska
opravila - v potoku je morala
prati, kuhati na ognjišču v zaka-
jeni kuhinji, nositi vodo ... - pa
še delo v hlevu, sadovnjaku, vi-
nogradu ... Pristrčno in domače,
pa tudi duhovito in humorno
na račun italijanskih financar-
jev, ki so se potikali po vasi, za-
man išoč "kontrabantarje", pa
tudi vaščane, ki so doma kuhali
žganje - briški može in žene so
bili mnogo bolj prebrisani od
njih! - je življenje na vasi pod
naslovom *V Brdih nekoč* prika-
zala skupina igralcev IDAS Ne-
blo. Tekst so sami slikovito na-
pisali in z njim odstrli "etno-
grafski" pogled na nekdanje

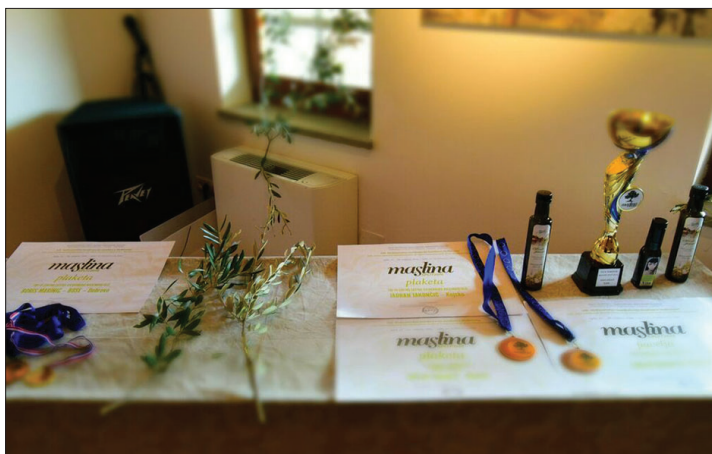
ska skupina Vinika pod vod-
stvom Franke Žgavec in ob glasu
harmonike Manuela Fighelija.
Harmonika se je oglasila tudi iz-
pod prstov Krisa Juga, učenca
SCGV Eml Komel iz Gorice. Ob
koreografskih figurah in kostu-
mih Giulie Mininell so nastopili
plesalci Sole Officina Danza Ele-
ver iz Krmina, Nonet Brda je za-
pel dve kozajnski pod vodstvom
Radovana Kokošarja. Zbor Cora-
le San Marco iz Moša je z diri-
gentom Elio Toros odpel Seghiz-
zijevo *La fratellanza*, pa še *Ma-
done del Preval* don. N. Minius-
sija, v čast Mariji na Prevalu. Fol-
klorna skupina Danzerini di Lu-
cinico je v barvitih nošah
odplesala nekaj ljudskih plesov.
Ob koncu je iz grl pevcev vseh
nastopajočih zborov mogoče
in z željo po uresničitvi bratstva
med narodi zazvenela evropska
himna *Oda radosti* L. van Bee-
thovna. Za scenografsko podobo,
ki so jo sestavljali nekdanje
kmečko orodje, škafi, kuhinjska
posoda ..., ki so dali vsemu pri-
dih preteklosti, so poskrbele
skupina IDAS Neblo Darinka
Sirk in Ana Facchini. Igralka Fac-
chinijeva, temperamentna čla-
nica SNG Nova Gorica, je režijs-
sko stala posamezne točke v
dovršeno celoto - že drugič so ji
organizatorji zaupali režijo tega
kulturnega dogodka. Vse je te-
klo gladko kot briška kapljica iz
pipe. Iz vsega je velo nekdanje
ozračje, v katerem je potekalo
trdo kmečko delo, a se je tudi
pretakal nadvse dragocen sok,
ki ga zdaj okušamo kot nepre-
cenljivo kulturno dediščino.
V spodnjih prostorih Vile Vi-
polže je bila na ogled razstava
del šolarjev Dobrovo, Kojsko;
Alojz Gradnik, Števerjan; Josip
Abram, Pevma; Ludvik Zorzut,
Bračan; Vittorino da Feltre,
Krmin; Alessandro Manzoni,
Krmin; Giovanni Torre, Kopri-
vo in Galileo Galilei iz Moša. V
krasno obokano klet, kjer so se
ob prigrizku in rujni kapljici
živahno razvezali jeziki, so vabi-
la dela briške likovne skupine
Dablo.

Iva Koršič

Mednarodno tekmovanje oljčnega olja v Splitu Briški oljkarji so poželi velik uspeh

Briški oljkarji so številnim
že prejetim priznanjem
dodali nove. Na nedav-
nem mednarodnem tekmovanju
v Splitu, kamor je prispelo preko

olja, ki združuje preko 200 čla-
nov, od tega 5 odstotkov tudi z
druge strani meje, je pri promo-
ciji Brd izjemnega pomena", je
na predstavitvi uspeha v Splitu

450 vzorcev oljčnega olja s celot-
nega Jadrana, so osvojili 16 zlatih
medalj, 4 srebrne in dve bronasti.
Jadran Jakončič je postal pod-
prvak, obenem je bila njegova
briška črnica izbrana za najboljšo
sortno oljčno olje, skupaj z Boriso
Mariničem pa sta bila
uvrščena med top deset za sortno
ekstra deviško olje.
"Prispevek briškega društva ol-

povedal predsednik društva
Božidar Slivnjak in dodal "Oljka
je po gostoti zasajenosti takoj za
trto, saj je v Brdih kar med 25 in
30 tisoč drevcev". Kljub temu da
so le v petini oljčnikov zasajene
avtohtone briške sorte, Slivnjak
obljublja, da se bodo na tekmo-
vanjih promovirali z domačimi
sortami, k temu pa pristavlja:
"Želim si, da naše olje dobi svo-

je mesto tudi v domačih gostil-
nah in hotelih!"

Uspeha oljkarjev se je razveselil
tudi župan Franc Mužič: "Tako
kot predsednik
društva oljkarjev
sem tudi sam za-
dovoljen z razvo-
jem oljkarstva v
Brdih. Občina je
veliko prispevala
k temu. Bili smo
pomemben fak-
tor tudi pri pri-
dobjitvi stiskal-
nice. Brda so po-
dročje, kjer je
možno pridelati
vrhunsko oljčno
olje. Tega se za-
vedamo in zato
tudi podpiramo.
Nagrajenim
oljkarjem česti-
tamo. Ocenje-
valce v Splitu že
nekaj let ne
puščajo ravnodušne,
letošnji nabor medalj pa
je rekorden!"
Ravno tako so bi-
li Brici uspešni
na drugi splitski
Intradi, na kateri
so ocenili stoterico prispelih
proizvodov iz oljk in oljčnega olja.
Oljčni liker Ivana Jenka je bil
izbran za najboljšega, poleg tega
je Jenko, skupaj z Borisom Mari-
ničem, prejel tudi zlato medaljo.
Plaketo za najboljšo penino pa je

prejelo Vinarstvo in sadjarstvo
"Na Bregu", ki se je skupaj s kme-
tijo Štanfel razveselilo tudi zlate
medalje.

16. Maslina Split 2016

Vicešampion Masline Split: Jadran
Jakončič
Plaketa za najboljše sortno oljčno olje -
briška črnica: Jadran Jakončič
TOP 10 plaketa za sortno ekstra deviško
olje: Jadran Jakončič, Boris Marinič
Zlata medalja - 16 olj: Boris Marinič (4),
Jadran Jakončič (2), Kmetija Drnovšček (2),
Vilko Princič (2), Robert Feri, Ivan Jenko,
Silvana Mišigoj, Agnes Princič, Ivan Skubin,
Vinarstvo in sadjarstvo "Na Bregu"
Srebrna medalja - 4 olja: Marjan Jericijo
(2), Marinko Pintar, Ivan Skubin
Bronasta medalja - 2 olji: Vladko Benedetič
(2).

2. Intrada Split 2016: Področje oljčnih likerjev:

Plaketa za najbolje ocenjeni oljčni liker:
Ivan Jenko
Zlata medalja - 2 likerja: Ivan Jenko, Boris
Marinič
Področje penin:
Plaketa za najboljšo penino: Vinarstvo in
sadjarstvo "Na Bregu"
Zlata medalja - 2 penini: Vinarstvo in
sadjarstvo "Na Bregu", Kmetija Štanfel

Sicer pa so briški oljkarji v lan-
skem letu, kljub letini, ki je dose-
gla slabih 70 odstotkov kapacite-
te, stisnili 21 ton oljčnega olja. "V
naslednjem desetletju pričakujemo
podvojitev pridelave olja", je
nazadnje še napovedal Slivnjak.

Da ne bi zakockali edinstvene zgodovinske priložnosti!

Težke posledice zgrešene prometne politike

Od proglasitve drugega tira Koper – Divača za prioriteten strateški projekt Slovenije (1996) je najmanj pet ministrov obljubilo, da se bo izgradnja začela v njihovem mandatu. Vmes smo bili zaradi neresnosti pri kandidiranju dvakrat zaporedoma izločeni iz razpisov za evropska sredstva, in sicer v Finančni perspektivi 2004 – 2013 in 2014 – 2020. In vse to se nam je dogajalo v času, ko je stroka dolgo opozarjala, da je bil železniški odsek Koper-Prešnica zgrajen kot industrijski tir za 1,5 mio ton, in to pod standardi prog iz 19. stoletja, kaj šele prog, ki povezujejo pomembne mednarodne luke in morajo biti dvotirne. Tir je tudi sicer iztrošen in potreben obnove. Teče po nevarnem poplavnem in hkrati vodovarstveno zaščitenem območju Rižane. Ima pri premostitvi kraške stene nevarne nedopustne naklone (okrog 25%) in številna izogibaljšča, ki delajo iz njega tramvaj, saj na njih čaka tudi po sedem kompozicij hkrati, da gre mimo vlak, ki sopiha proti Divači ali proti luki s hitrostjo okrog 35 km/h, medtem ko predpisujejo novi evropski standardi najmanj 150 km/h. Iztrošene tračnice na progi pokajo, tudi po dvakrat na teden. Vlaki tudi ne morejo voziti drug za drugim, ker naprave za električno napajanje ne prenešajo take obremenitve. Železničarji hitijo z reševanjem kritične situacije. Začeli so obnavljati prog, povečujejo zmogljivost postaj, gradijo nova izogibaljšča in elektonapajalne postaje, posodablja signalnovarnostne naprave itn. Ukiniti so morali tudi potniški promet na progi, da jo lahko uporabljajo zgolj za tovore, in tako so, skoraj po čudežu, pripeljali njeno zmogljivost na sedanjih 10 mio ton. Vse to pa že zdaj povzroča resne prometne probleme. Zamenjava vsake poškodovane tračnice povzroči okrog štiri ure zastoja prometa ali blokado do 15 vlakovnih kompozicij v eno ali drugo smer. Ob obnovi prvih dveh km iztrošene proge v avgustu in septembru 2015 je pristanišče ostalo brez železniške povezave pet vikendov zaporedoma po 48 ur, kar se bo pon-

avljalo tudi pri obnovi preostalih 18 km. Ob tem tovari stojijo in podjetje Luka Koper, kot sedanji edini koncesionar pristanišča, se sooča z vse večjim nezadovoljstvom poslovnih strank, ki že odhajajo v druge konkurenčne luke (Hamburg, Reka, Trst, Porto Nogaro idr.). Samo v januarju je prišlo v pristanišče 4400 vagonov premalo. Logisti že leta opozarjajo, da zaradi ozkega prometnega grla izgubljajo posle. Predstavniki velikega nemškega logističnega podjetja Kuchne Nagel je npr. že pred letom povedal, da je poslovni par-

Foto JMP

tner z velikimi količinami blaga zahteval od njih, da preusmerijo tovar iz koprškega pristanišča drugam. Transagent pa je prav tako dejal, da je eden od ladjarjev, ki posluje prek Kopra, izgubil velik posel za izvoz 340.000 avtomobilov, ker takih količin blaga ni mogoče pravočasno prepeljati v Koper po železnici, pa da morajo 2-3 mio ton jekla pretovoriti v Costanzi, ker tega ni mogoče spraviti preko Kopra. Enega zadnjih udarcev je Luka Koper doživela pred dnevi od korporacije Daimler, ki se je zaradi prevoznih zastojev in tveganj, kljub podpisani pogodbi za izvoz 150.000 avtom-

bilov prek Kopra na Daljni vzhod, preusmerila drugam. Tudi predstavniki držav, ki težijo h koprskemu pristanišču, nas že dolga leta dobesedno rotijo, naj že enkrat zgradimo načrtovano prog. Pred letom dni je npr. slovaški veleposlanik Jurij Mišgaš ob neki priložnosti, ko je bil govor o drugem tiru, dobesedno vzkliknil "Just do it!", to je, zgradite ga že enkrat! Tudi avstrijski veleposlanik Clemens Koja je pred kakim letom dejal, da s slovenske strani ni nobenih resnih

Foto JMP

zagotovil o izgradnji tira, in pri tem dodal, da zaskrbljenostjo ugotavlja, da avstrijski prometni analitiki iščejo druge prometne poti, mimo SŽ in Kopra, s čimer bi tudi Baltsko-jadranski koridor obšel Slovenijo. Premier Orban pa je ob zadnjem obisku povedal, da je Madžarska pripravljena sodelovati pri izgradnji drugega tira z več sto mio evrov, da pa je na slovenski vladi, da se zgane in ponudi obojestransko sprejemljivo pogodbo. Tržaški dnevnik Il Piccolo je ob zadnjih prometnih šokih, ki jih je začelo doživljati koprsko pristanišče, razveselil svoje bralce z mastnim naslovom **Kolaps na progi Koper-Divača**. In res smo na začetku kolapsa, ki utegne doseči vrh v pravi katastrofi, da se prog pod novimi obremenitvami in neprestanimi vzdrževalnimi in obnovitvenimi deli ne samo pokala po šivih, ampak bo v kratkem času povsem zasičena, ne bo mogla sprejemati nobenih dodatnih tovorov več ter se bo razvoj pristanišča povsem ustavil. Drugi tir pa bomo v najboljšem primeru dočakali šele čez kakih deset do petnajst let ali pa še kasneje, če pomisli-

mo, da smo dvokilometrski predor pod Markovcem gradili okrog pet let. In vse to doživljamo v okoliščinah, ko tovari v severnojadranskih pristaniščih, po podvojitvi kapacitet Sueškega prekopa, še bolj skokovito naraščajo in ko mednarodni forum za promet pri OECD napoveduje, da se bo tovorni promet do leta 2050 počelveriti, to je že do leta 2025 podvojil in, očitno, obšel Koper in Slovenijo.

Konkurenčna pristanišča pa pri tem hitijo povečevati svoje kapacitete, da bi prestregle čim več naraščajočih tovorov, s poudarkom na kontejnerjih, ki predstavljajo danes že okrog 50% pomorskega blagovnega prometa. Koncesijo za upravljanje VII. pomola v Trstu je npr. dobilo zasebno podjetje TMT, ki bo kot strateški partner v nekaj letih vložilo 235 mio evrov v razširitev pomola in s tem povečalo njegove kapacitete s sedanjih 950.000 na 1,200.000 TEU. Hkrati gradijo v Trstu novo logistično platformo pod Škedenjem v vrednosti 180 mio evrov, ki bo še dodatno povečala kapacitete pretovora kontejnerjev, s čimer naj bi Trst v kratkem postal vodilno kontejnersko pristanišče na severnem Jadranu. Na primat pri pretovoru kontejnerjev računa tudi Reka, kjer je bil kontejnerski terminal Brajdica ravnokar povečan s prvotnih 150.000 na 500.000 TEU, sodobno opremljen ter se pripravlja še na izgradnjo nove železniške postaje. Vrednost Investicije je skupno okrog 150 mio evrov. Koncesijo za upravljanje terminala je dobil tuj strateški partner, to je ameriška firma ICTS, ki upravlja 21 terminalov v 15 državah, ter je za odkup 51% vrednosti terminala vplačala 90 mio evrov, več deset milijonov pa je vložila v njegovo razširitev in opremo. Hkrati pa poteka izgradnja dodatnega kontejnerskega terminala na zagrebški obali s kapaciteto 700.000 – 800.000 TEU, v vrednosti 170 mio evrov, od česar naj bi tuj strateški partner, prihodnji koncesionar, prispeval okrog 100 mio evrov, ostalo pa so evropska in lastna sredstva pristanišča. Da ne omenjam pri tem še izgradnje plinskega terminala z uplinjevalnikom na Krku, v vrednosti okrog 500 mio evrov, ki naj bi bil končan do leta 2019 in za izgrad-

njo katerega se je na mednarodnem razpisu prijavilo 7 resnih investitorjev-potencialnih koncesionarjev svetovno znanih firm. Terminal naj bi začel poslovanje leta 2017. Pri tem Hrvaška in dežela FJK obravnavata svoji dve pristanišči kot najpomembnejša generatorja lastnega gospodarskega razvoja ter ob velikih kapitalskih injekcijah strateških partnerjev skokovito povečujeta njune pretovorne kapacitete. Ministru Gašperšiču pa je bila ob nastopu mandata Luka Koper komaj omembe vredno srednje veliko podjetje, čeprav deluje ob njej v pristanišču še prek 360 drugih gospodarskih in pravnih subjektov z več kot 4100 zaposlenimi skupaj. Koper se sicer tudi pripravila na razširitev kapacitet kontejnerskega terminala s sedanjih 850.000 na 1,150.000 TEU, a mu je pri tem skočil v hrbet nič manj kot mestni svet občine Koper in odredel projektu soglasje, čeprav je podaljšanje terminala predvideno v DPN, ki ga je isti svet pa potrdil. Kar je Il Piccolo spet privoščljivo pospremil z mastno pripombo, da so namreč svetniki s tem sklepom **"naredili harakiri"**. Projekt za nov kontejnerski terminal na III. pomolu za 500.000 do 700.000 TEU, v vrednosti okrog 500 mio evrov, opremljen z vsemi soglasji, pa leži v predalih že dolga leta, predvsem zaradi pomanjkanja domačega kapitala in odklanjanja tujega. Deloma pa tudi zaradi medsebojnega obračunavanja na hrbtu pristanišča, (zaradi koncesnin, lastništva nad zemljišči idr.), med MO Koper in občino Ankaran, ki je bila ustanovljena tudi z namenom, da zavre razvoj pristanišča. Tako se koprsko pristanišče izčrpava na navedenih prometnih travmah in birokratskih obračunavanjih, se srečuje s kroničnim pomanjkanjem kapitala, izgublja razvojni tempo ter ga konkurenca, tudi po zaslugi velikih kapitalskih naložb strateških partnerjev, začinja potiskati v drugorazrednost. Zato mora država, kot večinski lastnik podjetja Luka Koper, začeti hitro, odločno in učinkovito reševati prometne travme in birokratske vozle, ki ogrožajo že sedanje poslovanje in še bolj nadaljnji razvoj pristanišča, in nato razčistiti z upravo Luke Koper, ki se otepa strateških partnerjev, zelo resno dilemo, ali bomo odprli vrata tudi tujemu kapitalu in pognali pristanišče v nov razvojni ciklus ali pa bomo vrtičkali, zaplankani vase, prepustili pobudo konkurenci in tako zakockali edinstveno zgodovinsko priložnost.

Milan Gregorič

S 4. strani

Predstavitev društva ...

Ko umira družinski član, je pomembno, da so otroci (svojim letom primerno) s tem seznanjeni. "Otroci namreč žalujejo nekoliko drugače od odraslih. V nekem trenutku so lahko zelo žalostni, potrti, dotolčeni, obupani in se radi umaknejo v samoto, že v naslednjem pa se lahko igrajo in veselijo. Starejšim otrokom nudimo individualno svetovanje, za mlajše pa organiziramo ustvarjalne delavnice, kjer lahko na različne načine izrazijo svoje notranje občutke. Večkrat otroci navzven kažejo jezo, v resnici pa so žalostni. Delavnice jim omogočijo, da pridejo v stik s svojo žalostjo in jo prepoznajo. Za otroke in mladostnike prirejamo tudi poletne **Tabore za levjesrčne**. Sodelujemo tudi s strokovnimi delavci v vrtcih in šolah", pravi Matej Torkar. Društvo Hospic je danes prisotno že po vsej Sloveniji. Zaposleni strokovni delavci delujejo kot koordinatorji za družine in koordinatorji oskrbe – tu je predvsem pomembno delo medicinskih sester z izkušnjami paliativne oskrbe. Pomembno je delo prostovoljcev, ki se

najprej strokovno izobražujejo in usposabljaajo. Delo v Hospicu je vedno timsko, strokovni delavci in prostovoljci se redno srečujejo in v pogovorih med seboj izmenjujejo izkušnje, pomembne pa so tudi supervizije. Hospic sodeluje z osebnimi zdravniki, zdravniki specialisti, medicinskimi sestrami, protibolečinsko ambulanto in vsemi institucijami, ki lahko nudijo pomoč hudo bolnim. Na različne načine si prizadeva za določitev in osveščanje širše javnosti. Izobraževalni programi vključujejo predavanja, izdajanje in svetovanje primerne tematske literature, info točke, stojnice, medijske objave. V letošnjem letu je začel delovati tudi **območni odbor društva Hospic za slovensko Istro**. Njihovo pisarno najdete v Kopru, na Krožni cesti 5 (**Obalni dom upokojenec na Markovcu**). Kadarkoli jih lahko pokličete (051 415 449) ali jim pišete (obala@hospic.si), h gibalno oviranim osebam pa pridejo tudi na dom. Storitve društva so brezplačne za vse uporabnike. Za več informacij pobrskajte na spletno stran www.hospic.si.

Kdor dolgo živi na ladji, skoraj pozabi, kaj pomeni si obuati čevlje; vsakdanja rutina je povsem drugačna, je poudaril Paljk. "Gotovo začneš ceniti stvari, ki jih prej morda nisi", je dejala Jasna Tuta. Življenje na barki je dosti bolj počasno, za vsako navadno opravilo, kot npr. zajtrk, si lahko vzameš čas. Na morju si moraš sam napolniti dneve in biti pri tem ustvarjalen. Barka sicer zahteva veliko dela, "kot tudi stanovanje, čeprav barke ne moreš pustiti razmetane ... Vsaka stvar, ki ni pospravljena, bo lahko letela". Med dolgim jadranjem, kot je bilo npr. njeno, ki je trajalo 32 dni, ponoči ni mogoče spati. S partnerjem sta dežurala v izmenah. V zabojčku za prvo pomoč sta imela "vse, česar se lahko spomniš", več vrst antibiotikov in drugih zdravil. Obstaja tudi zelo dobra knjiga "Kjer ni zdravnik". V vsakem primeru obstaja radio, s katerim se povežeš z zdravnikom in, po potrebi, tudi s kirurgom. "Treba je biti pripravljeni na vse". Sredi morja pride tudi do težkih

S 6. strani

Živeti na ...

trenutkov. 20-metrskih valov nista doživela, ker sta skrbno izbirala pot v času, ko ni ciklonov. Vedno pa sta bila privezana na ladjo in sta nosila rešilni jopič, komaj je bilo kaj vetra.

Ljudje na različni način doživljajo morje. Potem ko si sredi modrine več tednov in ne vidiš nič drugega, "tudi ti postaneš morje, postaneš moder. Kot morje, ki je tam, in narava, ki vse sprejema, tak postaneš tudi ti, in to ti je dovolj. Kar pride, je v redu", tudi čustva, strah, groza in sreča. Življenje na morju je bilo avtorici izziv, želela se je

preizkusiti. In spoznala je, da je morje njena največja ljubezen, da brez njega preprosto ne more živeti, da želi svoje življenje posvečati zasledovanju obzorja. Še najlepši ji je Jadran. "Ko bi tu bilo vedno toplo in bi bile cene podobne mehškimi", bi še najraje živela na barki v Jadranu. "Tako lepo, kot je tu, ni nikjer".

Likovna galerija Ars v Gorici / Fotografska razstava Velike Žablje

Trampuz, Andreja Vizintin, Karin Vizintin in Mario Vizintin. Aprila in maja lanske leto je Fotoklub Skupina 75 priredil tečaj fotografije, ki se ga je udeležilo šestnajst tečajnikov. V Velike Žablje so odšli tečajniki v družbi starejših kolegov, tam jim je domačin Jurij Paljk povedal nekaj osnovnih podatkov o vasi. Na razstavi sta v galeriji Ars spregovorila duša fotokluba Skupina 75 Silvan Pittoli, ki je izpostavil predvsem pomen tečaja in seveda tudi namen fotografskih izletov po vipavskih in kraških vaseh. Jurij Paljk pa je spregovoril o svoji rodni vasi, o tem, kako so grobi arhitektonski posegi tudi izmalili nekdanjo podobo, predvsem pa je pohvalil mlade goriške fotografe, ki so znali ujeti v svoj objektiv stare in lepe detajle pristne vipavske arhitekture. Razstava bo na ogled ves mesec.

V četrtek, 3. marca 2016, je bilo v galeriji Ars na Travniku v Gorici doživeto odprtje skupinske fotografske razstave z naslovom Velike Žablje. Na razstavi se je imenitno predstavilo 8 tečajnikov Fotokluba Skupina 75, to so: Fanika Klanjšček, Manuel Persoglija, Ivan Mikluš, Fabiola Torroni, Emanuela